

Salla Niemelä

**NUORTEN ITSETUNTOA TUKEVAT
TEKIJÄT KUOPION TYTTÖJEN TALON
YHTEISÖTOIMINNASSA**

Opinnäytetyö
Yhteisöpedagogin koulutusohjelma

2018

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä Salla Niemelä	Tutkinto Yhteisöpedagogi (AMK)	Aika Huhtikuu 2018
Opinnäytetyön nimi Nuorten itsetuntoa tukevat tekijät Kuopion tyttöjen talon yhteisötoiminnassa		40 sivua 2 liitesivua
Toimeksiantaja Kuopion tyttöjen talo		
Ohjaaja Tommi Pantzar		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö liittyy huoleen nuorten itsetunnon puutteesta. Viime vuosina on tehty tutkimuksia ja kyselyjä, joista on tullut selvästi ilmi nuorten heikko itsetunto sekä kielteinen ruumiinkuva. Tähän on yritetty etsiä erilaisia syitä ja ratkaisuja. Yhteisöistä on puhuttu hyvinvointia lisäävinä tekijöinä. Tässä tutkimuksessa tavoitteena on löytää nuorten yhteisöstä tekijöitä, jotka nuorten mielestä ovat tärkeitä nuorten itsetunnon kehittymisen tukena.</p> <p>Tutkimuksen suunnittelu alkoi keväällä 2017. Aiheen tarkka rajaaminen ja muotoilu tapahtuivat samalla, kun tutkimuksen taustateoria eli viitekehys muotoutui. Tarkka aihe muodostui vasta kesällä yhteydenpidossa työelämäkumppanin kanssa. Siitä alkoi tutkimuksen ja aineistonkeruun menetelmien miettiminen, jotta tutkimuksessa saataisiin mahdollisimman luotettavia tuloksia. Välillä yhteydenpito katkesi työelämäkumppanin kiireiden vuoksi, jonka seurauksena aineistonkeruumenetelmää jouduttiin miettimään uudestaan. Tämä viivästytti tutkimuksen etenemistä jonkin verran. Aineistonkeruu onnistui lopulta, minkä jälkeen alkoi aineiston puhtaaksi kirjoitus ja aineiston analyysin teko.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että nuorten itsetuntoa tukevia tekijöitä yhteisötoiminnassa olivat hyvä ilmapiiri, selvä ryhmädynamiikka, ohjaajien rooli ja sukupuolisensitiivisen tiedon lisääminen. Tällainen yhteisö tarjoaa nuorille paikan, jossa he saavat hyväksyntää ja kannustusta itsensä toteuttamiselle. Tutkimuksessa kuitenkin kävi ilmi, että yhteisötoimintaa ei välttämättä koeta hyväksi itsetunnon tukemisen kannalta. Yhteisöillä on tutkitusti positiivisia ja terapeuttisia vaikutuksia ihmisiin, mutta yhteisötoimintaa Kuopion tyttöjen talon tavalla ei koeta riittäväksi itsetuntoa tukevaksi paikaksi.</p> <p>Tutkimusta on mahdollista hyödyntää sekä nuorten itsetunnon parantamisen, että yhteisöjen toiminnan kehittämisen kannalta. Tutkimukseni kohdentui Kuopion tyttöjen taloon, mutta myös muut tyttöjen tai poikien talot tai muut yhteisöt voivat hyödyntää tutkimustuloksiani heidän toiminnassaan.</p>		
Asiasanat Nuoret, itsetunto, yhteisöllisyys, sukupuolisensitiivisyys, Kuopion tyttöjen talo		

Author (authors)	Degree	Time
Salla Niemelä	Bachelor of Humanities	April 2018
Thesis Title		40 pages
Factors which support young people's development of self-esteem in the Girls' House of Kuopio		2 pages of appendices
Commissioned by		
The Girls' House of Kuopio		
Supervisor		
Tommi Pantzar		
Abstract		
<p>The thesis deals with the concern about young people's weak self-esteem. Recently, there has been done research and surveys which have highlighted young people's weak self-esteem and negative body image. There has been attempted to find various causes and solutions for this. Communities have been referred to as welfare-enhancing factors. The objective of this study was to find important factors for young people in a community, which can work as factors that enhance their self-esteem.</p>		
<p>The planning of the thesis began in the spring 2017. The precise definition and design of the topic took place while the background of the research, alias the frame of reference, was formed. Exact topic did not exist until summer in communication with a working life partner. After this different research methods and data collection methods were studied for the realization of the research to obtain the most reliable results. Sometimes communication broke down due to the busy life of a working life partner, which resulted in reconsideration of data collection methods. This delayed the progress of the research a little bit. The data collection succeeded well, after the material was analysed.</p>		
<p>According to the results the factors that support young people's self-esteem in community activities were a good atmosphere, clear group dynamics, the role of counselors, and the promotion of gender-sensitive information. Such a community offers young people a place where they can get the approval and the incentive to be self-reliant. The study, however, showed that community activities might not be useful in supporting self-esteem. The communities can have positive and therapeutic effects on people, but the community actions in Kuopio's Girls' House do not seem to be sufficient to support self-esteem.</p>		
<p>It is possible to use this research to improve self-esteem, to improve the functioning of the communities. The Kuopio Girls' House got direct feedback from my research and other girls' or boys' houses or other communities can take advantage of my research results in their activities</p>		
Keywords		
Young people, self-esteem, communality, gender sensitivity, Kuopio's girls' house		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	ITSETUNTO	7
2.1	Perustietoa itsetunnosta	7
2.2	Hyvän itsetunnon vaikutukset	9
2.3	Itsetuntoon vaikuttavat tekijät	10
2.4	Nuorten tyttöjen itsetunto	12
3	YHTEISÖLLISYYS	13
3.1	Yhteisön muodostuminen ja ryhmäytymisen vaiheet	15
3.2	Yhteisöllisyyden hyödyt	16
3.3	Yhteisöllisyyden haasteet	17
4	KUOPION TYTTÖJEN TALO	18
4.1	Toiminta	18
4.2	Sukupuolisensitiivinen toiminta Kuopion tyttöjen talossa	20
4.3	Sukupuolisensitiivinen työ Suomessa	21
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	22
5.1	Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko	22
5.2	Tutkimuskysymykset	22
5.3	Tutkimusmenetelmä	22
5.3.1	Havainnointi aineistonkeruun menetelmänä	23
5.3.2	Haastattelu aineistonkeruun menetelmänä	24
5.4	Aineistonkeruun toteutus	25
5.5	Aineiston analyysimenetelmä	26
5.6	Aineiston analyysin toteutus	27
6	TULOKSET	27
6.1	Ilmapiiri	28
6.2	Ryhmädynamiikka	30
6.3	Ohjaajien rooli	32

6.4	Sukupuolisensitiivisen tiedon lisääminen.....	33
6.5	Nuorten kokemukset yhteisötoiminnasta itsetunnon tukijana	35
7	POHDINTA	36
	LÄHTEET.....	42
	LIITTEET	
	Liite 1. Tyttöjen talon kävijöiden haastattelurunko	
	Liite 2. Ohjaajien haastattelurunko	

1 JOHDANTO

Olin ennen opinnäytetyöprosessin alkua kiinnostunut todella paljon tyttöjen talo -konseptista, minkä vuoksi päätin suunnata tutkimukseni sille alueelle. Työelämäkumppani löytyi helposti Kuopiosta, joka oli Suomen tyttöjen taloista sijainnin kannalta minulle paras vaihtoehto. Opinnäytetyön suunnittelu alkoi keväällä 2017 aiheen ja taustateorian etsimisellä. Opinnäytetyöaiheeni idea keksittiin kesällä 2017 yhdessä työelämäkumppanin kanssa miettiessä, kun esille tuli huoli nuorten lisääntyneet mielenterveyshäiriöt. Tutustuin nuorten mielenterveyshäiriöihin enemmän, jolloin aloin kiinnostua nuorten itsetunnosta, jonka on katsottu olevan osa hyvää mielenterveyttä (Kiviruusu 2017).

Halusin käyttää kohderyhmänä tyttöjen talon nuoria, jolloin sopivaa ryhmää pohtiessamme työelämäkumppani nosti yhteisötoiminnan ryhmän. Innostuin heti ajatuksesta, voisiko nuorten itsetunnon kehitystä tukea yhteisötyön avulla. Nuorille tärkeitä tekijöitä yhteisötoiminnassa tarvitaan siksi, jotta nuorten itsetuntoa voitaisiin halutessa kehittää tietoisesti yhteisöllisillä tavoilla

Itsetunnosta puhutaan nykyään paljon, ja sen on sanottu olevan nykyajan ”muotisana”. Hyvä itsetunto yhdistetään onneen ja hyvinvointiin. Itsetunto on itsensä tuntemista ja itsensä hyväksymistä. Hyvä itsetunto edistää onnellisuutta, mutta on enemmän yhteydessä ihmisten hyvinvointiin. Huono itsetunto tuottaa stressiä, tyytymättömyyttä ja paineita. Tämä lisää ihmisten ulkonäkö- ja suorituspaineita, ja voi johtaa pahimmassa tapauksessa mielenterveyshäiriöiden kehittymiseen. (Keltikangas-Järvinen 2017, 16–17.) Mielenterveyshäiriöiden, varsinkin masennuksen, on katsottu olevan edelleen yksi syy nuorten työkyvyttömyyseläkkeeseen (Eläketurvakeskus 2017).

Yhteisötyöllä on nähty paljon parantavia vaikutuksia ja sitä käytetään hyödyksi esimerkiksi päihde- ja mielenterveystyössä. Yhteisö luo omat säännöt ja rutiinit, joita jäsenten edellytetään noudattavan. Yhteisö muodostuu ryhmästä, jossa kaikki jäsenet tuntevat kuuluvansa yhteisöön ja johon kaikki jäsenet ovat sitoutuneita. Yhteisö koostuu yleensä henkilöistä, joilla on joku yhdistävä tekijä. Yhdistävä tekijä saa yhteisön jäsenet suuntaamaan toimintansa yhteisen tavoitteen eteen. Yhteiskunnallisia asioita ajavia yhteisöjä ovat esimerkiksi

Animalia tai Pelastakaa Lapset ry. Terapeuttisia yhteisöjä on esimerkiksi mielenterveyslaitoksissa ja kasvatusyhteisöjä päiväkodeissa.

Kuopion tyttöjen talo on yksi Suomen seitsemästä tyttöjen talosta. Tyttöjen talojen tarkoituksena on tehdä sosiaalista sukupuolisensitiivistä työtä. Tyttöjen talojen tärkein tehtävä on tukea nuorten tyttöjen ja naisten kasvua omannäköiseksi naisiksi. Tyttöjen talo työ on osa settlementityötä ja sen arvot perustuvat settlementiarvoihin. (Suomen Settlementiliitto ry 2018.) Ensimmäinen tyttöjen talo syntyi Helsinkiin vuonna 1999 Upea minä –työhankkeen kautta (Anttonen, 2017, 13).

Kävin tutustumassa tyttöjen talon toimintaan joulukuussa 2017. Tarkoituksena oli esitellä itseni yhteisötoiminnan nuorille ja havainnoida, mitä yhteisötoiminta Kuopion tyttöjen talolla käytännössä oli ja mitä siellä tehtiin. Samalla aloitin vapaaehtoisten haastateltavien etsinnän. Havainnointia tehdessäni pääsin näkemään ennalta tekijöitä, joiden arvioin omien tietojeni perusteella vaikuttavan nuorten itsetuntoon positiivisesti. Sain rakennettua teemahaastattelurungon kysymykset teorian, havaintojeni sekä muita minua kiinnostavien tekijöiden ympärille.

Haastattelut suoritin tammikuussa 2018 ensin nuorten kanssa ja sitten ohjaajien kanssa aikataulullisista syistä. Tämän jälkeen analysoin aineistoni tuloksia ja teemoittelin ne isoiksi kokonaisuuksiksi. Löysin tuloksiksi viisi isoa teemaa, jotka auttavat nuoren itsetunnon kehityksen tukemisessa. Isojen teemojen alle keräsin pienempiä teemoja, jotka esittelen laajemmin tulokset osiossa.

2 ITSETUNTO

2.1 Perustietoa itsetunnosta

Päivi Niemen (2013, 18) mukaan itsetunto on jokaisen oma kokemus ja arvio itsestään, eikä sitä voida arvioida ulkopuolelta. Itsetunto vaikuttaa yksilön toimintaan ja toiminnan tulos vaikuttaa hänen itsetuntoonsa. Itsetunto on yksi osa ihmisen persoonallisuudesta, eikä se määrittele ihmisen koko toimintakykyä. (Keltikangas-Järvinen 2017, 17.) Itsetuntoon kuuluu myös itsetietoisuus,

joka tarkoittaa neutraalia itsensä havaitsemista (Aho 1996, 10). Tutkimuksesani keskityn jokaisen omaan kokemukseen omasta itsestään ja tarkoitan tätä viitatessani nuorten itsetuntoon.

Itsetunto sekoitetaan usein minäkuvaan. Minäkuva eli minäkäsitys on käsitys omasta itsestä. Se kertoo, millaisena henkilö itseään pitää ja millaiseksi hän itseään sekä omia arvojaan ja tavoitteitaan kuvaa. (Keltikangas-Järvinen 2017, 16–17.) Minäkuva käsitetään pysyvämmäksi kuin itsetunto. Itsetuntoon nimittäin saattavat vaikuttaa sen hetkiset onnistumisen tai epäonnistumisen kokemukset sekä tunteet. Itsetunto rakentuu minäkuvan päälle. Esimerkiksi ihmisen, jolla on negatiivinen minäkuva, ei ole helppo rakentaa hyvään itsetuntoon liittyviä ajatuksia. (Niemi 2013, 18.)

Jokaisella ihmisellä on hänelle ominainen ”yleinen” itsetunto. Itsetunto ei ole kuitenkaan yksi ominaisuus, vaan kokonaisuus, joka muodostuu erilaisista itsetunnon osa-alueista. Näitä ovat esimerkiksi suoritusitsetunto, tunne sosiaalisesta selviytymisestä ja tunne sosiaalisesta suosiosta. (Keltikangas-Järvinen 2017, 29.) Niemi (2013, 18) jakaa itsetunnon ulottuvuudet kolmeen eri osaan: itsensä tuntemiseen, itsensä arvostamiseen ja itseensä luottamiseen.

Itsensä tunteminen eli itsetuntemus tarkoittaa oman itsensä ja elämänsä tuntemista. Menneisyys kaikkine tapahtumineen vaikuttaa siihen, keitä me olemme tänä päivänä. Näiden tiedostaminen auttaa ymmärtämään, miksi toimimme tänä päivänä joissain tilanteissa niin kuin toimimme. Menneisyyden lisäksi itsetuntemukseen liittyy nykyhetken ominaisuuksien totuudenmukainen tiedostaminen. (Niemi 2013, 23–25.)

Itsensä arvostaminen eli itsearvostus tarkoittaa itsensä ja oman osaamisensa arvostamista. Tämä onkin helpompaa, kun tuntee itsensä hyvin. Itsearvostukseen kuuluu oman menneisyyden hyväksyminen ja tarvittaessa sovinto itsensä kanssa asioista, jotka tänä päivänä tekisi toisin. Omien mielipiteiden ja arvojen hyväksyminen ovat myös osa itsearvostusta, eikä siihen vaikuta merkittävästi muiden teot, arvot tai kritiikki. (Niemi 2013, 25–27.) Lisäksi itsearvostukseen kuuluu tyytyväisyys omiin suorituksiinsa (Keltikangas-Järvinen 2017, 19).

Itseensä luottaminen eli itseluottamus on tunne omasta pystyvyydestä ja selviytymisestä erilaisissa tilanteissa. Kyse on mielen luomasta käsityksestä, kuinka luottavaisesti yksilö tuntee suoriutuvansa tietyissä tehtävissä tai saavuttavansa omat tavoitteensa. Itseluottamuksesta puhutaan nykyään myös minä pystyvyytenä. (Leppänen ym. 2017, 22.) Itseluottamukselle on ominaista sen vaihtelu eri elämän alueilla (Keltikangas-Järvinen 2017, 17).

Edellä mainittujen osien lisäksi ihmisen itsetunto voidaan jakaa julkiseen ja yksityiseen itsetuntoon. Yksityinen itsetunto on sitä, mitä henkilö mielessään itsestään ajattelee ja kuinka hyvänä hän itseään pitää. Yksityistä itsetuntoa pidetään henkilön varsinaisena itsetuntona. Julkinen itsetunto on henkilön muille kertoma kuva itsestään ja se, mitä hän käytöksellään muille haluaa ilmaista. Julkinen ja yksityinen itsetunto ovat harvoin täysin samanlaisia, koska henkilöt eivät yleensä kerro itsestään kaikkea, mitä he itsestään ajattelevat. (Keltikangas-Järvinen 2017, 26–27.) Tutkimuksessani keskityn nuorten yksityiseen itsetuntoon.

2.2 Hyvän itsetunnon vaikutukset

Hyvä itsetunto ja hyvinvoinnin tunne ovat yhteydessä toisiinsa, vaikka hyvä itsetunto ei automaattisesti johda elämäntyytyväisyyteen. Itsetunnonltaan hyvä ihminen näkee elämässään enemmän hyvää kuin huonoa. Positiiviset ajatukset ja tunteet liittyvät usein hyvään itsetuntoon samoin kuin kyky selvitä pettymyksistä ja epäonnistumisista. Mielialalla on myös yhteys itsetuntoon. Varsinkin heillä, joilla ei ole kovin hyvä itsetunto, mielialan muutokset vaikuttavat omaan kokemukseen omasta itsestä. Hyvä mieliala saa henkilön tuntemaan itsensä hyväksi, kun taas huono mieliala lannistaa hänet. Tällaisia suuria vaikutuksia ei ole hyvän itsetunnon omaavilla henkilöillä. (Keltikangas-Järvinen 2017, 40.)

Henkilö, jolla on hyvä itsetunto, näkee itsessään enemmän hyviä ominaisuuksia kuin heikkouksia. Hän pitää myös hyviä ominaisuuksiaan tärkeämpänä kuin heikkouksiaan. (Brown 2014, 28.) Hyvä itsetunto ei kuitenkaan tarkoita heikkouksista tietämättömyyttä, vaan hyvän itsetunnon omaava henkilö tiedostaa omat heikkoutensa, mutta niiden myöntäminen ei heikennä hänen itse-

luottamustaan. Hyvän itsetunnon omaava henkilö ei myöskään käyttäydy huonosti, koska hänellä sattuu olemaan heikkouksia kyseisellä toimialueella. Hän pyrkii kehittämään omia heikkouksiaan. Huonon itsetunnon omaava näkee itsessään enemmän negatiivisia piirteitä kuin positiivisia. (Keltikangas-Järvinen 2017, 18.)

Henkilöillä, joilla on hyvä itsetunto, on riittävä tunne oman elämänsä hallitsemisesta. He kokevat pystyvänsä tekemään ratkaisuja ja päätöksiä, jotka ohjaavat elämää heidän haluamaansa suuntaan. He kokevat voivansa olla vastuussa oman elämänsä tapahtumista. Mikäli hallinnantunne puuttuu, henkilö kokee, että asiat vain tapahtuvat hänen elämässään ja häntä voimakkaammat ja vaikutusvaltaisemmat henkilöt tekevät ratkaisut hänen puolestaan. Näin ei kuitenkaan hyvän itsetunnon omaavalla henkilöllä ole. (Keltikangas-Järvinen 2017, 41.)

Henkilöiden, jotka hyväksyvät itsensä sellaisina kuin ovat, ei tarvitse muuttua jatkuvasti muiden mielipiteiden mukaan. Kun itsensä hyväksyy, henkilö voi antaa muidenkin olla omanlaisiaan. (Viljamaa 2008, 81–82.) Itsetunto onkin yhteydessä sosiaalisiin taitoihin. Hyvään itsetuntoon yhteydessä olevia asioita ovat valmius arvostaa toisia, kyky ottaa muut huomioon, kyky olla aidosti kiinnostunut muista ja kyky olla joustava omien mielipiteiden kanssa. Yleensä heikomman itsetunnon omaavat henkilöt eivät uskalla tunnustaa olevansa väärässä, koska he pelkäävät menettävänsä arvostuksensa. Hyvän itsetunnon omaavan henkilön ei koko ajan tarvitse paikata heikkoa itsetuntoaan, mikä vapauttaa energiaa, jolloin hän kykenee ottamaan muut henkilöt paremmin huomioon. Hyvän itsetunnon on nähty helpottavan sosiaalista sopeutumista sekä empatian kokemista. Hyvä itsetunto ei kuitenkaan itsestään johda näihin sosiaalisiin taitoihin, vaan niiden on kuuluttava henkilön tapoihin. (Keltikangas-Järvinen 2017, 42.)

2.3 Itsetuntoon vaikuttavat tekijät

Ihmisten itsetunnon kehitys lähtee jo lapsuudesta. Pienet lapset rakentavat kuvaa omasta itsestä ja elämästä leikin avulla. Tytöt katsovat paljon mallia äideistään tai muista ympärillä olevista naisista ja peilaavat sitä omaan tyt-

töyteensä tai naiseuteensa. He huomioivat naisten omat ja muiden suhtautumiset naiseuteen. (Aho ym. 2012, 25–26.) Samoin pojat vertailevat omaa poikkuutta tai miehisyyttä aikuisiin miehiin.

Lapsi on herkkä aikuisten reaktioille. Jokaisella ihmisellä on omanlainen temperamentti eli tapa toimia ja toteuttaa itseään. Temperamentti vaikuttaa siihen, kuinka lasta tai nuorta kohdellaan. Tämä vaikuttaa lapsen kuvaan omasta itsestä. (Alaja 2007, 21–22.) Hyväksyntä ja kannustus ovat hyvä perusta itsearvostuksen ja itseluottamuksen kehittymiselle. Optimismi ja pessimismi rakentuvat jo ensimmäisinä elinvuosina osaksi lapsen ajatusmaailmaa. Itsetuntoon vaikuttaa merkittävästi vanhempien tuoma turva. Perusturvallisuus mahdollistaa myönteisen minäkuvan synnyn. Perusturvallisuus rakentuu vanhempien turvallisesta läsnäolosta eli siitä, että vanhemmat ovat lapsen saatavilla tarvittaessa. Kodissa tapahtuva väkivalta, päihteet tai perheen hajoaminen luovat turvattoman pohjan, jolloin lapsen itsetunto ei pääse kehittymään terveeksi. (Niemi 2013, 39–40.)

Kouluiässä ja nuoruudessa kavereilla, koululla, harrastuksilla ja muilla ihmissuhteilla on enemmän merkitystä. Ikätoverit käyvät tärkeämmiksi, jolloin vanhemmat jäävät sivummalle. Kiusaaminen vaikuttaa kielteisesti lapsen itsetuntoon ja minäkuvaan. Kiusaaminen tuo häpeää, katkeruutta ja syyllisyyttä omaan elämään. Käsittelemättöminä nämä asiat saattavat johtaa masennukseen. (Niemi 2013, 40.)

Murrosiässä nuoren ruumiissa tapahtuu monia muutoksia koossa, muodoissa, ulkonäössä ja olemuksessa. Nopeiden muutosten sisäistäminen osana omaa itseään ei ole nuorelle helppoa, jolloin nuorelle syntyy helposti tunne, että hänessä on jokin vialla. Nykypäivän kulttuuri ja media ihannoit nuoruutta, kauneutta ja hoikkuutta. Mallit ovat usein alipainoisia ja mediassa on paljon ”halu-atko malliksi” –tyylisiä ohjelmia. (Kinnunen 2011, 22–23.) Nuorille saattaakin syntyä helposti tyytymättömyyttä omaa kehoaan ja ulkonäköään kohtaan sekä huonommuuden tunnetta. Palmqvist (2015, 42) vielä toteaa, että joskus ulkonäköön ja painoon liittyvät asiat nousevat niin tärkeiksi, että nuoret voivat sairastua syömishäiriöihin, joita esiintyy tyypillisemmin länsimaisissa hyvinvointivaltioissa, etenkin Pohjois-Euroopassa.

Koulun tietopainotteisuudella on nähty merkitystä lasten onnistumisen kokemuksille, sillä se ei tarjoa niitä kaikille. Virheitä saatetaan jäädä helposti tuijottamaan ja onnistuneet tehtävät jäävät vähälle huomiolle. Tämän lisäksi Suomessa vallitsee kasvatuserinne, joka korostaa voimakkaasti vaatimattomuutta. Toisten kehu opetetaan ottamaan imarteluna, johon tulee suhtautua epäluuloisesti. (Aho 1996, 33–34.)

2.4 Nuorten tyttöjen itsetunto

Mannerheimin lastensuojeluliiton keväällä 2012 tehdyssä kyselytutkimuksessa selvitettiin 15–18-vuotiaiden tyttöjen kokemuksia omasta itsetunnosta ja ruumiinkuvasta. Tutkimuksessa selvisi, että enemmistö vastanneista ei arvostanut itseänsä tai kokenut tyytyväisyyttä omaan itseensä. Heikko itsetunto johti myös nuorten kielteiseen itsetuntoon. Lisäksi heikolla itsetunnolla oli yhteys kokemukseen ruumiinkuvan huonoudesta. (Salonen 2015, 4.)

Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että nuorten itsetunto on luultua pysyvämpi. Murrosikäisten itsetunnossa on vaihtelua jonkin verran, ja suurimmat vaihtelut sijoittuvat 12- 14 vuoden ikään. Niillä, joilla on ollut hyvä itsetunto jo lapsena, on hyvä itsetunto läpi murrosiän. Itsetunto vakiintuu jo varhaisina kouluvuosina, eikä mikään osoita, että murrosikä aiheuttaisi automaattisesti itsetunnon laskua. Murrosikään kuuluu voimakkaita mielialanvaihteluita, mutta niitä ei saa tulkita itsetunnon horjumiseksi tai vaihteluksi. (Keltikangas-Järvinen 2017, 37–38.)

Tyttöillä ja pojilla saattaa kuitenkin olla tiettyjä kasvatuksellisia eroja, jotka vaikuttavat heidän itsetunnon muodostumiseen. Nämä ovat usein kaavoittuneita ja perinteisiä. Ihmisillä on biologinen ja sosiaalinen sukupuoli. Biologinen sukupuoli määrittelee, olemmeko syntyneet tytöiksi tai pojiksi. Sosiaalinen sukupuoli määrittelee odotuksia ja rooleja, joita asetamme tytöille ja pojille. (Viljamaa 2008, 133–134.)

Tyttöjen ja poikien erilainen kohtelu alkaa jo varhain. Tytöille puhutaan enemmän ja heitä kosketaan enemmän, kun taas pojille annetaan tilaa ja heille sallitaan rajumpiakin leikkejä. Tämän vuoksi tyttöjä kehuaan enemmän huolehti-

vaisuudesta ja kuuliaisuudesta, minkä seurauksena tytöt oppivat helposti ottamaan enemmän muita huomioon ja jättämään itsensä taka-alalle. (Viljamaa 2008, 133–134.)

Tytöt ovat usein hyvin tarkkoja huomaamaan ympäristön tuomat odotukset heitä kohtaan. Tytöt haluavat hyväksyntää vanhemmilta ja myös opettajilta. (Aho ym. 2012, 28.) Täydellisyydentavoittelu on ominaisempaa tytöille kuin pojille. Tytöille opetetaan pienestä asti, että muuhun kuin täydelliseen ei saa tyytyä. Pojille annetaan enemmän tilaa, mutta jos tyttö alkaisi käyttäytymään rajusti, häntä toruttaisiin siitä ja kehoitettaisiin käyttäytymään enemmän tyttömäisesti. Näin tyttö oppii, että hänen kannattaa viimeistellä omat suorituksensa, jotta saisi kehuja ja hyväksyntää. (Viljamaa 2008, 86–87.) Tämän vuoksi tytöillä on taipumus ottaa helposti enemmän paineita koulussa ja elämässä pärjäämisessä kuin pojilla. Heille syntyy helpommin ylitunnollisen ja ahkeran tytön rooli, joka voi mennä liian pitkälle. Tällöin tytöistä tulee suoriutujia, jotka haluavat olla menestyviä joka elämän osa-alueella. (Aho ym. 2012, 28.) Nämä ovat vain eri teorioita ja malleja siitä, miten tyttöjen ja poikien kasvatusero eroaa yleensä toisistaan. Nämä kasvatuserot ja rooli-odotukset ovat myös osa sukupuolisensitiivisyyttä, josta kerron sukupuolisensitiivinen toiminta Kuopion tyttöjen talossa –kappaleessa.

3 YHTEISÖLLISYYS

Yhteisöä pidetään erityisenä sosiaalisen siteen muotona. Yhteisössä tärkein tekijä on ryhmään kuulumisen ja yhteenkuulumisen tunteet. Yhteisöllisille suhteille on tyypillistä niiden tarkoituksellisuus, joka tarkoittaa sitä, että osallistumalla yhteisön toimintaan yksilö pyrkii toteuttamaan yhteistä tavoitetta muiden kanssa. Max Weber (2011) on lisännyt yhteisön määritelmään, etteivät pelkäs-tään yhteiset ominaisuudet, yhteinen tilanne ja olosuhteet tai samanlaiset käyttäytymistavat itsessään riitä muodostamaan sosiaalisia suhteita. Siihen tarvitaan myös vastavuoroista toimintaa. (Aro 2011, 35, 38–40.) Yhteisöllisyys eri toimipaikoissa on näyttäytynyt minulle työkaluna, jota käytetään parantamaan tulosten syntyä ja laatua.

Yhteisöllä on oma identiteetti, joka muodostuu yhteisön kulttuurista, organisaatiosta ja toimintatavoista. Samalla yksilöiden oma identiteetti muokkaa yhteisön identiteettiä. Yksilöidentiteetillä tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä puolta, joka ilmenee sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja ryhmäjäsenyyksissä. Sen kehittyminen edellyttää muilta saamia tulkintoja ja palautetta. (Kumpulainen 2004.)

Yhteisöllisyyden nähdään tuovan uutta voimaa. Vastavuoroisuus, luottamus, yhteiset arvot ja aktiivinen toiminta tuovat yhdessä enemmän sosiaalista pääomaa. (Manka & Larjavuori 2013, 4.) Sosiaalinen pääoma tarkoittaa joukkoa, jossa on paljon erilaisia yhteisöllisiä ilmiöitä. Näitä ilmiöitä ylläpitää yksilöllinen vuorovaikutus. Yhteisöllisiin ilmiöihin kuuluvat sosiaalisen kontekstin lisäksi sosiaalisten verkostojen eri tekijät, joita ovat normit, suhteet ja luottamus. (Happonen 2005, 4.)

Sosiaalinen pääoma kuuluu kaikille yhteisön ihmisille, eikä yksilö voi omistaa sosiaalista pääomaa. Sosiaalisen pääoman merkittäviä elementtejä ovat myönteisyys ja kasvuhakuisuus. Näin sosiaaliseen pääomaan on helpompi uskoa ja sitä on helpompi tavoitella. Sosiaaliseen pääomaan kuuluvat vahvat ja heikot sosiaaliset verkostot. Vahvat verkostot, kuten uskonnolliset ryhmät tai poliittiset puolueet, eivät ole toivottuja sosiaalisen pääoman näkökulmasta, sillä liian vahvat suhteet luovat suljetun yhteisön. Vahvat verkostot eivät edistä luottamusta tai yhteisöllisyyttä. Heikot verkostot mahdollistavat syrjimättömyyden ja avoimen yhteisön, jossa sallitaan vapaa kanssakäymisen. Tämä edistää luottamusta, sillä luottamus on rakennettava jostain muusta kuin ryhmään kuulumisesta. (Happonen 2005, 4–5.)

Yhteisöllisyyteen kuuluu myös sosiaalistuminen. Biologiset tekijät eivät luonnostaan tee sosiaalisia ihmisiä, vaan se tapahtuu muiden kanssa vuorovaikutuksessa. Yhteisö sosiaalistaa ihmisiä omalla tavallaan, jolloin vaikutetaan myös yhteisön luonteeseen. Ihmisten tulee jatkuvasti kehittyä ja kasvaa yhteisönsä mukana, koska oma minuus vaatii syntyäkseen vuorovaikutuksen ympäristön kanssa. (Happonen 2005, 5.)

3.1 Yhteisön muodostuminen ja ryhmäytymisen vaiheet

Yhteisö on ryhmä, jossa jokainen jäsen tuntee kuuluvansa ja haluaa kuulua ryhmään. Yhteisö syntyy ryhmästä ihmisiä ja ryhmä syntyy viidestä eri vaiheesta. Ensimmäinen vaihe on muodostuminen, jossa ryhmän jäsenet tutustuivat toisiinsa. Muodostumiseen kuuluvat ryhmän sääntöjen luominen sekä suuntautuminen yhteiseen tehtävään tai tavoitteeseen. Nämä ovat kiinni ryhmän johtajasta, mikäli sellainen ryhmälle on jo valittu. Kun nämä asiat on hoidettu ja ryhmälle on syntynyt oma identiteetti, muodostumisen vaihe on ohi-tettu hyvin. (Pennington 2005, 72.)

Seuraava vaihe ryhmän synnyssä on kuohunta, jolloin ryhmään syntyy todennäköisesti ristiriitoja. Nämä johtuvat yksilöllisten pyrkimysten ja ryhmän yhteisten tavoitteiden sovittelusta yhteen. Ryhmän jäsenet voivat olla eri mieltä eri asioiden tärkeysjärjestyksestä. Ryhmän kannalta tärkeintä on, että ryhmän jäsenet, etenkin johtaja, hallitsevat ristiriidat ja saavat ratkaistua ne. Mikäli ristiriitoja ei saada ratkaistuksi, ryhmän jäsenet saattavat hajaantua, eikä yhteisen tavoitteen suorittaminen onnistu. (Pennington 2005, 73.)

Normeista sopimisen vaiheessa ryhmä tiivistyy ja myönteinen ryhmäidentiteetti alkaa kehittyä. Ryhmän jäsenet ovat selvittäneet ristiriitansa ja ovat tyytyväisiä ryhmään. Toimintasäännöt on hyväksytty ja niistä ollaan samaa mieltä. Tässä vaiheessa voi kuitenkin vaarana olla liika lujittuminen ryhmään, jolloin yhteisiin tavoitteisiin keskittyminen menettää merkityksensä. (Pennington 2005, 73.)

Suoritusvaiheessa ryhmän jäsenet toimivat yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Ryhmän jäsenet työskentelevät yhdessä toisten kanssa saadakseen tehtävät suoritetuiksi tai tavoitteen toteutumaan. Ryhmän jäsenten yhteenkuuluvuuden tunne on tärkeää yhteistyön ja sitoutumisen ylläpitämisessä. (Pennington 2005, 73.)

Viimeisenä on ryhmän päätösvaihe, jolloin ryhmä lopettaa työnsä tultua valmiiksi tai ei pysty jatkamaan suurimman osan jäsenistä lähdettyä ryhmästä. Jäsenille voi olla vaikea luopua ryhmästä, mikäli se on toiminut yhdessä hyvin tai se on muodostunut hyvin kiinteäksi. (Pennington 2005, 73–74.)

Edellä mainittu malli kuvaa kiinteän ryhmän kehittymisen vaihteita. Ryhmäsosialisaation malli kuvaa uusien jäsenten siirtymistä ryhmän jäseniksi. Joskus ryhmän uusien jäsenten tuloon tarvitaan tutkiskeluvaihe. Tässä vaiheessa ryhmä järjestää valintaprosesseja uusien jäsenten löytämiseksi tai johto on nimennyt ryhmään tulevat täydennykset. (Pennington 2005, 75.) Tyttöjen talon yhteisötoiminnassa ei ole valintaprosessia, vaan kaikki talon ehdot täyttävät henkilöt ovat tervetulleita toimintaan.

Sosialisaatio tarkoittaa vaihetta, jossa ryhmä opettaa uudelle jäsenelle ryhmän tavoitteet, säännöt ja normit. Samalla ryhmän muut jäsenet joutuvat sopeutumaan uuteen tulokkaaseen ja joutuvat muuttamaan hieman toimintatapojaan. Mikäli ryhmään tulee paljon uusia jäseniä kerralla, tämä voi viedä ryhmän takaisin kuohuntavaiheeseen. (Pennington 2005, 76.)

Ylläpitovaiheessa ryhmän jäsenten on mietittävä uudestaan roolejaan ja tarvittaessa vaihdettava niitä. Roolien muokkaantuminen riippuu uudesta jäsenestä; mihin rooliin hän haluaa tai hän sopisi. Uudelleensosialisaatio vaiheeseen joudutaan, mikäli ryhmä ei ole onnistunut jakamaan rooleja uudelleen tai muuttamaan niitä riittävästi, jotta uusi jäsen sopisi ryhmään. Mikäli näitä seikkoja ei pystytä ratkaisemaan, seurauksena voi olla uuden jäsenen syrjäytyminen ryhmästä. Mikäli ryhmän jäsen ei sosialisoidu ryhmään uudestaan, uusi jäsen voi lähteä ryhmästä. Uudelleensosialisoituminen voi tapahtua myös uuden jäsenen tullessa vanhan jäsenen tilalle. (Pennington 2005, 76.)

Viimeinen vaihe on muistelu, jossa ryhmään jääneet jäsenet ja siitä lähteneet muistelevat yhteistä aikaa ja pohtivat kokemuksia ryhmästä. Riippumatta siitä, ovatko muistot hyviä vai huonoja, jäsenet yrittävät yleensä oppia tapahtumista. (Pennington 2005, 76.)

3.2 Yhteisöllisyyden hyödyt

Yhteisöllisyydellä on havaittu olevan monia hyviä tekijöitä, jotka tukevat yksilöiden hyvinvointia. Esimerkiksi voimakkaan yhteisöllisyyden on havaittu parantavan yksilöiden fyysistä ja psyykkistä terveyttä. Sosiaalinen tuki mahdollistaa yksilöille ja ryhmille vastustusvoimavaroja, joilla voidaan hallita stressiä.

Yksilön liittyessä yhteisöön, hän omaksuu identiteettiinsä osaksi ryhmän normeja ja arvoja, jolloin syntyy vahva yhteisöllisyyden tunne. Yhteisöllisyys ja siitä syntyvä ilo kasvattavat turvallisuuden ja oman elämän hallittavuuden kokemista. Yhteisöllisyys mahdollistaa paremman hyvinvoinnin ja luottamuksen elämän kantokykyyn myös vaikeina aikoina. (Kumpulainen 2004.)

Yhteisöllisyyden on nähty tuovan positiivisia tuloksia myös kouluympäristöissä. Yhteisötoiminnallisella tai ryhmäoppimisella tarkoitetaan opetusmenetelmiä, joissa yksilöitä kannustetaan työskentelemään erilaisten opintotehtävien kanssa yhdessä. Yhteisötoiminnallisella oppimisella on nähty vaikutuksia oppilaiden suoriutumiseen. Tämän on epäilty johtuvan yhteisötoiminnallisissa ryhmissä tapahtuvista keskusteluista, eri näkökulmien esille tuomisista ja argumentoinneista. Yhteisötoiminnasta on pikkuhiljaa siirrytty puhumaan yhteisöllisyydestä, joka korostaa oman oppimisen lisäksi koko ryhmän yhteisiä tavoitteita. (Happonen 2005, 7.)

Yhteisöllisyyttä voidaan edistää tietoisesti. Avoimuus ja keskustelu luovat luottamusta ja auttavat yhteisöä kehittymään hyvään suuntaan. Rehellisyys on myös tärkeää, jotta yhteisön kehittyminen olisi mahdollista ja jotta yhteisö koettaisiin mielekkääksi. Kokemusten jakaminen ja toisten auttaminen parantavat onnistumisten mahdollisuutta sekä menneisyyden virheistä oppimisen. Yhteiset tekemiset lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta. Hyvät kaverisuhteet, ammattitaito ja oman työn arvostaminen luovat hyvän ilmapiirin yhteisöön, jolloin siinä on mukava olla. Sitoutuminen yhteisön toimintatapoihin on ristiriitojen ja ongelmien ennaltaehkäisyä. (Manka & Larjavuori 2013, 23.)

3.3 Yhteisöllisyyden haasteet

Nykypäivän yhteisöissä korostuu erilaiset asiat kuin ennen. Ennen yhteisö toimi yksilöiden suojaverkkona, mutta nykyään yhteisöissä ollaan omasta tahdosta. Yhteisöllisyyden rinnalla kilpailee yksilöllisyys, joka on noussut nyky-yhteiskunnassa yhdeksi tärkeäksi arvoksi. Yhteisöllisyydessä tulee vapaaehtoisesti luopua jonkinasteisesta yksinmääräämisestä, jotta yksilöt voivat panostaa yhteisöön. Nämä vastapuolet aiheuttavat yhteisöissä monenlaisia haasteita. Hyvän yhteisön muodostumiseen tarvitaan ponnistelua. (Raina 2012, 25–26.)

Yhteisöllisyys nähdään huonoksi, jos ryhmän sisällä on salailua ja puhumattomuutta. Kateus, väheksyntä ja juoruilu eivät edistä yhteisöllisyyden tunnetta, vaan luovat enemmänkin epävarmuutta. Kilpailu ryhmän jäsenten välillä ei edistä yhteisten tavoitteiden saavuttamista. Avun saamattomuuskaan ei edistä ryhmän toimintaa, vaan mahdollistaa vanhojen virheiden toistamisen ja paikallaan junaamisen. Välinpitämättömyys ja vastuuttomuus luovat negatiivista ja epävarmaa ilmapiiriä. Kiusaaminen on yhteisöllisyydelle pahin myrkky, sillä se ei edistä ryhmän avoimuutta. (Manka & Larjavuori 2013, 23.)

Huonoon yhteisöllisyyteen liitetään valtaa pitävä johtaja tai ryhmä. Johtajuus vaatii muilta alistumista annettuihin sääntöihin, joihin he eivät ole voineet vaikuttaa tai vaikutus on ollut vähäistä. Tällöin muunlainen ajattelu nähdään väärnlaisena, minkä vuoksi yhteisön ajattelumaailma saattaa muuttua yksipuoliseksi. Väärin ajattelijat jäävät yhteisön ulkopuolelle. Toinen ääripää on se, että vallankäyttö on epäselvää, jolloin ei tiedetä, kuka voi vaikuttaa ja mihin. Tällaisessa yhteisössä vallitsee epävarmuus (Raina 2012, 26–27.)

Vieraan ja erilaisen vieroksuminen tekee yhteisöstä suljetun. Toisin toimivat tai ajattelevat luokitellaan väärnlaisiksi tai jopa yhteisön vihollisiksi. Tällöin yhteisö sulkeutuu omaksi pieneksi ryhmäksi, jonne ei pääse muita. Yhteisö alkaa irtaantua ympäristöstä ja elämään omaa todellisuutta. Yhteisöön valittaville jäsenille tulee tarkat kriteerit. Yhteisön jäsenet kokevat muut yhteisöt kilpailijoina, jolloin he kilpailevat niiden kanssa. Tämä johtaa siihen, että yhteisö jämähtää paikalleen, eikä pääse uudistumaan. (Raina 2012, 27.)

4 KUOPION TYTTÖJEN TALO

4.1 Toiminta

Kuopiossa toimii tyttöjen talo, jonka toiminta on suunnattu vain tytöille. Kuopion tyttöjen talon toiminta on alkanut keväällä 2011 Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamana. Tuolloin hanke oli nimeltään Kuopion tyttöjen talo hanke. Toiminnan taustaorganisaationa on Kuopion Settlementti Puijola ry. (Settlementti Puijola 2017.)

Kuopion tyttöjen talo on suunnattu 12–29 -vuotiaille tytöille ja naisille. Tarkoituksena on tarjota tytöille yhteistä tekemistä, uusia ystäviä ja oman ikäistä jutteluseuraa. Ajatustenvaihtoa on mahdollista jakaa myös koulutettujen ohjaajien kanssa, joita on tällä hetkellä viisi. Toiminnan keskeisiä ajatuksia ovat yhteisöllisyys, kohtaaminen, osallisuuden vahvistaminen ja sukupuolisensitiivinen työote. Tyttöjen talon toimintaan kuuluvat yksilötyö, ryhmätoiminta, yhteisötoiminta, erilaiset tapahtumat ja seksuaalikasvatus. (Setlementti Puijola 2017.)

Yksilötyö tarjoaa nuorille kahdenkeskistä keskusteluapua aikuisen kanssa. Yksilötyössä nuori voi mennä keskustelemaan luottamuksellisesti aikuisen kanssa tai selvitellä asioita esimerkiksi itseä mietityttävistä aiheista. Ryhmätoimintaa on arkisin maanantaista perjantaihin. Ryhmätoimintaa on sekä avoimina ryhminä, johon ei tarvitse ilmoittautua sekä suljettuina ryhminä, joihin tulee ilmoittautua. Ryhmän jäsenet pääsevät itse suunnittelemaan haluamaansa ohjelmaa. Ryhmät rakentuvat jonkin ennalta päätetyn teeman ympärille. (Setlementti Puijola 2017).

Yhteisötoimintaa talolla järjestetään tiistaisin ja torstaisin. Yhteisötoimintaan saa tulla kuka tahansa nuori, joka täyttää talon vaatimukset, eikä sinne tarvitse ilmoittautua erikseen. Sen tarkoituksena on tarjota yhdessäoloa, tekemistä ja toimintaa nuorille. Jokaisena iltana on aina jokin teema, joka voi olla elokuvan katsominen, kokkailu tai suunniteltu retki. Tekemiseen voi osallistua tai sitten on mahdollista mennä vain juttelemaan ja seurustelemaan muiden kanssa. (Setlementti Puijola 2017.)

Tapahtumia talolla järjestetään ryhmätoiminnan lisäksi silloin tällöin. Talolla toimii sinun polkusi – seksuaalikasvatusrata, joka on tehty yhdessä Savonia ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja Pohjois-Savon Syöpäyhdistyksen toimijoiden kanssa. Radan tavoitteena on käsitellä omaan seksuaalisuuteen ja sukupuoleen liittyviä teemoja erilaisten toimintojen avulla. Lisäksi nuorilla on mahdollisuus varata aika yksilölliseen seksuaalineuvontaan. (Setlementti Puijola 2017.)

4.2 Sukupuolisensitiivinen toiminta Kuopion tyttöjen talossa

Sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa sukupuolten välisten käyttäytymismallien ja rooliodotusten avaamista, purkamista ja laajentamista. Sukupuolisensitiivisessä työssä huomioidaan sukupuolten erilaisia vaikutuksia ja tunnistetaan erilaisia sukupuolen ilmentämisen muotoja. (Suomen Setlementtiliitto 2017.) Kuopion tyttöjen talon näkökulmasta sukupuoli-identiteetin kehittyminen on tärkeä osa nuoren kasvua. Sukupuolisensitiivinen työote auttaa nuoria kehittämään ja pohtimaan itse omaa naiseuttaan tai miehisyyttä monien vaihtoehtojen joukosta. Tyttöjen talolla korostetaan, ettei ole olemassa oikeanlaista tyttöyttä tai naiseutta. (Setlementti Puijola 2017.)

Kuopion tyttöjen talon sukupuolisensitiivistä työtöytä tehdään viiden eri näkökulman kautta. Ensimmäisessä näkökulmassa mietitään, millainen tyttö juuri itse on. Mietitään tyttönä olemisen eri tapoja, sekä kyseenalaistetaan ja pohditaan yhdessä niitä. Lisäksi työssä avataan, puretaan ja laajennetaan tytöille asetettuja sukupuolirooleja ja käytösmalleja. Samalla pidetään silmällä sukupuolten moninaisuutta. Toinen näkökulma painottaa jokaisen yksilön arvokkuutta omalla itsenään. Työssä tuetaan nuorten oman identiteetin kehittämistä. Samalla mietitään nuorten omaa seksuaali-identiteettiä ja tuetaan sen kehitystä tarvittaessa. (Setlementti Puijola 2017.)

Kolmannessa näkökulmassa käsitellään tyttöjen ja poikien kehitystä, sekä niiden erilaista kasvua. Samaan aikaan mietitään tytöillä ja pojilla esiintyviä yhteisiä pinnan päällä olevia asioita. Oma sukupuoli on tarkoitus nähdä voimavarana. Neljännessä näkökulmassa huomioidaan monikulttuurisuus. Monikulttuuriset henkilöt nähdään helposti yhtenä ryhmänä, aivan kuten miehet ja naiset, joten yksilöiden väliset erot ja käytösmallit huomioidaan työtä tehdessä. Viidentenä on työntekijän oma suhtautuminen omaan sukupuoleen ja kulttuuriin. Työntekijän on uskallettava pohtia omia arvoja ja normia, ja tiedostaa omat käsityksensä. Niitä pohtimalla ja kyseenalaistamalla työntekijä saa itselleen työkaluja, joita voidaan pitää vahvuuksina sukupuolisensitiivistä työtä tehdessä. Aikuisten tehtävänä on toimia nuorten roolimalleina. (Setlementti Puijola 2017.)

4.3 Sukupuolisensitiivinen työ Suomessa

Tyttöjen talo on Kalliolan nuoret ry:n kehittämä tuotemerkki ja osa Suomen Setlementtiliiton työtä. Tyttöjen taloja on tällä hetkellä Suomessa seitsemän ja niitä on Kuopion lisäksi Helsingissä, Espoossa, Oulussa, Rovaniemessä, Tampereella ja Turussa. Tyttöjen talojen lisäksi sukupuolisensitiivistä työtettä toteutetaan tyttöjen tuvissa, joita on Tampereella ja Joensuussa. Lisäksi Torniossa, Tampereella ja Vaasassa toteutetaan setlementin sukupuolisensitiivistä tyttötyötä. (Suomen Setlementtiliitto 2018.)

Setlementtiliikkeessä tehtävä sukupuolisensitiivinen työ koski 2010-luvulle asti pelkästään tyttöjä, kunnes kriittinen poika- ja miestutkimuksen profiili nousi esille kansainvälisesti. Tällöin sukupuolisensitiivinen työote laajeni myös poika- ja miestyöhön. Tällä hetkellä Suomessa on kaksi poikien taloa Helsingissä ja Oulussa. Muita poika- ja miestyötä tekeviä toimipisteitä on Tampereella. Suomessa on myös paikkoja, joissa tehdään sekä setlementin tyttö- ja naistyötä että poika- ja miestyötä. Näitä on Kemissä, Helsingissä, Jyväskylässä, Espoossa ja Oulussa. (Suomen Setlementtiliitto 2018.)

Sukupuolisensitiivisyyttä toteutetaan myös monissa muissa järjestöissä. Naisasialiitto Unioni toteutti vuosina 2012-2016 Sukupuolisensitiivisyys varhaiskasvatuksessa -hanketta, jossa tarkoituksena oli Tasa-arvoinen varhaiskasvatusta -koulutusosaston luominen sekä sukupuolisensitiivisen työn edistäminen varhaiskasvatuksessa (Naisasialiitto Unioni R.Y. 2018). Muita järjestöjä, jotka toteuttavat tai osittain toteuttavat sukupuolisensitiivistä työtä, ovat Miessakit, Samfundet Folkhälsan, Seta, Nicehearts, Non Fighting Generation ja VALO (Anttonen 2017, 15–18).

Sukupuolisensitiivisen työn toteuttamista kunnan nuorisopalveluissa on tutkittu korkeakoulujen opinnäytetöissä ja väitöskirjoissa. Nuorisotaloille on kehitelty jonkin verran nuorten ryhmiä tai toimintamalleja sukupuolisensitiivisyyden toteuttamiseksi. Kunnat tekevät myös yhteistyössä järjestöjen kanssa sukupuolisensitiivistä työtä. Nykyään nuorille on joissain kaupungeissa tarjolla sateenkaarevaa nuorisotyötä eli sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjä huomioon ottavaa nuorisotyötä. (Anttonen 2017, 19.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen kohde ja kohdejoukko

Tutkimukseni tavoitteena oli saada tietoa yhteisötoiminnan mahdollisuuksista kehittää nuorten itsetuntoa ja saada selville siihen vaikuttavia tekijöitä. Kohdeena tutkimuksessani toimivat 12- 29 – vuotiaat nuoret tytöt ja naiset. Kohdejoukkona toimivat Kuopion tyttöjen talon yhteisötoiminnan kävijät. Otos muodostui kävijöistä, jotka suistuivat haastateltaviksi.

5.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni pääteemoja olivat nuorten itsetunto ja yhteisöllisyys. Pääkysymys oli: mitkä tekijät Kuopion tyttöjen talon yhteisötoiminnassa tukevat nuorten itsetunnon kehittymistä? Koska kohdejoukkona olivat tyttöjen talon kävijät, minulla oli mahdollisuus tutkia sukupuolisensitiivisen työotteen vaikutusta nuorten itsetuntoon ja sen kehittymiseen. Tämän vuoksi tutkimukseni alakysymyksenä oli: millaiset tekijät sukupuolisensitiivisessä työotteessa tukevat nuorten itsetunnon kehittymistä?

5.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Todellinen elämä on moninainen, jossa eri asiat vaikuttavat lopputulokseen eri tavalla. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan tiettyä aihetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 161.)

Olin kiinnostunut tutkimaan nuorten itsetunnon kehitystä kokonaisvaltaisesti. Jokainen asia vaikuttaa eri yksilöihin eri tavoin, minkä vuoksi toivoin saavani hyvin monenlaisia vastauksia eri teemoihin liittyen. Lisäksi halusin tutkia asiaa monista eri näkökulmista, jotta sain paljon ymmärrystä tutkimaani aihetta kohtaan. Tämän vuoksi laadullinen tutkimus sopi parhaiten.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei testata hypoteeseja tai teorioita, vaan tärkeänä on aineiston yksityiskohtainen tarkastelu. Toteutus on joustavaa ja

suunnitelmaa muutetaan tilanteisiin sopiviksi. Jokaista tapausta pidetään ainutlaatuisena, jolloin aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Tämä tuki valintaani, sillä tutkin yksityiskohtaisia asioita eli tekijöitä, jotka tukivat nuoren itsetunnon kehittymistä. Halusin saada tietää nuorten tyttöjen omia kokemuksia tyttöjen talosta ja sen yhteisötoiminnasta. Minua kiinnosti, miksi tytöt kävivät juuri tyttöjen talolla tai sen yhteisötoiminnassa. Jokaisen haastateltavan omakohtainen kokemus oli tutkimuksessani tärkeä.

Yksi laadullisen tutkimuksen tyypillisistä piirteistä oli se, että tutkimuksessa käytetään ihmisiä tiedon keruussa (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Halusin itse käyttää tutkimuksessani ihmisten eli tässä tapauksessa nuorten kävijöiden omia kokemuksia ja ajatuksia. He pystyivät kertomaan paljon sellaisiakin asioita, mitä ei mittausvälineillä huomaisi. Nuorten omat kokemukset olivat tärkeässä arvossa, sillä ne antoivat tärkeää tietoa tutkimukseeni liittyen. Keskeisintä oli se, miten he näkivät ja kokivat eri asiat, ja oliko joidenkin asioiden välillä ristiriitoja.

Laadullinen tutkimus mahdollisti myös tutkimussuunnitelman muotoutumisen tutkimuksen edetessä (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Tämä antoi tilaa joustaa eri asioissa tutkimuksen edetessä, mikäli huomasin jonkun asian toimivan paremmin kuin toisen. Suunnitelmaa pystyi muuttamaan olosuhteiden mukaan, mikä auttoi parantamaan tutkimuksen luotettavuutta.

5.3.1 Havainnointi aineistonkeruun menetelmänä

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi havainnoinnin. Grönforskin (2015, 146) mukaan tieteessä havainnoilla pyritään saamaan tietoa määrätyn ilmiön tai ongelman eri tekijöistä. Minusta tämä sopi hyvin tutkimukseni luonteeseen. Pystyin menemään paikanpäälle havainnoimaan yhteisötoimintaa ja huomata näin itsetuntoa tukevia tekijöitä.

Itse ajattelin toimivani osallistuvana havainnoijana. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu toimintaan osittain tai täydellisesti. Osallistuva havainnointi mahdollistaa muidenkin aistien käytön kuin kuulon ja näön. Se mahdollistaa tunteiden hyödyntämisen ilmiöiden ja tapahtumien tarkastelussa. (Grön-

fors 2015, 152.) Näistä syistä koin osallistuvana havainnoijana pääseväni ilmi-
öön syvemmälle. Koska kuului yhteisötoiminnan kävijöiden kohderyhmään,
minun oli helppo osallistua toimintaan mukaan.

Haasteena osallistuvassa havainnoissa oli oma roolini uutena ryhmän jäse-
nenä, jolloin sekoittaisin helposti yhtenäisen ryhmän ryhmädynamiikkaa. Täl-
löin en välttämättä pääsisi näkemään kaikkia asioita, jotka voisivat vaikuttaa
tutkimukseni tuloksiin. Osallistuvana havainnoijana menetelmässä tutkittaville
kerrotaan heti aluksi, että havainnoija on ryhmässä havainnointien tekijä (Hirs-
järvi 2009, 217). Tämän vuoksi saatan tutkijan roolissa aiheuttaa ryhmässä
jännitystä, jolloin toiminta ei ole täysin luonnollista kuin se olisi normaalisti.
Hirsjärvi (2009, 216) kirjoittaa, että haasteita voi koettaa vähentää osallistu-
malla toimintaan tutkittavien omilla ehdoilla. Näin aion itsekin toimia havain-
nointia tehdessäni. Parhaimmillaan osallistuva havainnointi tarjoaa tutkijalle
mahdollisuuden päästä ryhmän jäseneksi, jolloin hän pääsee jakamaan elä-
mäkokemuksia jäsenten kanssa ja jolloin hän pääsee mukaan ryhmän kult-
tuuriseen maailmaan. (Hirsjärvi 2009, 216).

5.3.2 Haastattelu aineistonkeruun menetelmänä

Suunnitelmani oli, että ensin tekisin havainnointia yhteisötoiminnassa. Jotta
pääsisin vastauksissa syvemmälle, halusin myös haastatella nuoria. Haastat-
telussa haastateltavalle annetaan vapaus tuoda ilmi itse kokemia asioita ja
ajatuksia. Tällöin on myös mahdollista, että vastauksista paljastuu jotain uutta
tai ne poikkeavat ajattelusta suunnasta. Haastattelu antaa mahdollisuuden
moniin suuntiin viittaaville vastauksille, jolloin aineisto on laajempi. (Hirsjärvi
2004, 35.)

Haastattelun laatua miettiessäni halusin siinä olevan tietyt raamit, mutta silti
tarpeeksi vapautta ohjailla sitä tarpeen mukaan. Teemahaastattelu sopi tähän
hyvin. Teemahaastattelussa on tietyt ennalta valitut teemat, joiden perusteella
on laadittu kysymyksiä. Haastateltavilla on samat kysymykset, mutta haastat-
telija voi vaihtaa kysymysten järjestystä ja muotoa. (Hirsjärvi, ym. 2004, 47.)
Teemahaastattelussa tähdätään keskusteluomaiseen haastatteluun. Tutkijat,
jotka muodostivat haastattelusta enemmän keskustelun kaltaisia vuorovaiku-
tustilanteita, kertoivat, että pääsivät näin paljon syvemmälle. (Eskola ym.

2007, 25–26.) Tämä oli mielestäni tärkeä tekijä, sillä halusin luoda haastateltaville mahdollisimman turvallisen ja avoimen ilmapiirin, jotta saisin luotettavampia vastauksia.

Haastattelu voi tosin sisältää paljon virheitä, jotka voivat johtua sekä haastattelijasta että haastateltavasta. Haastattelun luotettavuutta vähentävät esimerkiksi haastateltavan halu vastata niin sanotusti oikein tai haastattelijan johdattelu. (Hirsjärvi, ym. 2004, 35.) Ennen haastatteluja määrittelin haastattelun teemat ja tein jo valmiiksi rungon haastatteluille (Liite 1 & 2). Tällä halusin varmistaa haastattelun sujumuuden sekä sen, että sain kysytyä itsetuntoon ja yhteisötoimintaan liittyen tärkeimmäksi kokemani teemat. Tein kysymyksistä avoimia välttääkseni johdattelua mahdollisimman hyvin. Valmistelin haastateltavia kertomalla tutkimukseni perustiedot ja että heidän vastauksistaan voi olla hyötyä tulevaisuudessa, kun nuorille suunnattua toimintaa kehitetään.

5.4 Aineistonkeruun toteutus

Alun perin suunnitelmana oli, että aineistonkeruu olisi koostunut kolmesta osasta: ohjaajien haastatteluista, yhteisötoiminnan havainnoinnista ja osallistujien haastatteluista. Tyttöjen talolla kuitenkin mietimme yhdessä talon ohjaajien kanssa, onnistuisiko havainnointi rikkomaan yhteisötoiminnan yhteisöä pahasti, jolloin tulokset voisivat vääristyä. Lisäksi mietimme, karkottaisiko tieto tehtävästä tutkimuksesta kävijät yhteisötoiminnasta, koska kyseinen toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Näiden vuoksi päätimme jättää havainnoinnin aineistonkeruumenetelmänä kokonaan pois. Sen sijaan kävin joulukuussa kaksi kertaa osallistumassa yhteisötoimintaan sillä erolla, että en käyttäisi näitä havainnointikertoja aineistossani. Yhteisötoimintaan osallistumisella ja tutustumisella sain lisätietoa, mitä nuorten kanssa tehtävissä haastatteluissa kannattaisi kysyä. Lisäksi sain tutustua jo muutamiin kävijöihin ja sain sovittua neljä haastattelua kävijöiden kanssa alkuvuoteen 2018.

Suunnitelmanani oli, että haastattelin ensiksi ohjaajia, jotta saisin täyden ymmärryksen yhteisötoiminnasta, sen tavoitteista ja menetelmistä. Lisäksi halusin ymmärtää sukupuolisensitiivisyyttä enemmän. Valitettavasti ohjaajat olivat alkuvuodesta kiireisiä, minkä vuoksi haastattelu onnistui vasta helmikuussa.

Tätä ennen päätin kuitenkin aloittaa nuorten haastatteluista, jottei aineistonkeruu olisi jäänyt liian myöhäiseksi. Neljästä sovitusta haastattelusta onnistui lopulta kolme. Haastattelut tapahtuivat tyttöjen talon tiloissa ennen yhteisötoiminnan alkua. Sain molemmilla haastattelukerroilla käyttööni rauhallisen huoneen, jossa saimme tehtyä yhdessä haastateltavien kanssa rauhassa haastattelut. Ajankohta sopi hyvin kävijöille, sillä he saattoivat haastattelun jälkeen jatkaa sujuvasti yhteisötoimintaan. Nauhoitin haastattelut puhelimella, johon oli ladattu ääninauhuri.

Nuorten haastattelujen jälkeen haastattelin vielä ohjaajaa yhteisötoiminnasta ja sukupuolisensitiivisyydestä. Koska ohjaajan haastattelu onnistui vasta nuorten haastattelujen jälkeen, en halunnut käyttää ohjaajan haastattelua tutkimustuloksissani. Ohjaajan haastattelulla hain ymmärrystä, jota voisin käyttää hyödyksi haastatteluja analysoidessani sekä pohdinnassa.

5.5 Aineiston analyysimenetelmä

Aineiston analyysimenetelmänä käytin sisällönanalyysia. Valitsemani sisällönanalyysi on tyyliltään teoriaohjaava analyysi. Analyysi pohjautuu aineistoon, mutta siihen kytketään myös teoriaa. Analyysiyksiköt pohjautuvat aineistosta. Aineistosta tunnistetaan kuitenkin teorian vaikutus, eikä tutkimuksen tarkoituksena ole testata aikaisempaa tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96–97.)

Valitsin sisällönanalyysin aineiston analyysimenetelmäksi, koska koin saavani sen avulla mahdollisimman tarkat tulokset. Teoriaohjaava analyysi mahdollisti sen, että voisin hyödyntää teoriaa aineistoa analysoidessa, varsinkin itsetuntoon vaikuttavien asioiden teoriaa sekä yhteisöön liittyvää teoriatietaoa.

Tallennetut aineistot oli hyvä kirjoittaa puhtaaksi eli litteroida. Litterointi voitiin tehdä valikoidusti tai koko aineistosta. (Hirsjärvi ym. 2009, 222.) Päätin litteroida oman aineistoni kokonaan, jotta saisin tarkasteltua aineistoani paremmin. Lisäksi en pystynyt jakamaan aineistoa tarkasti eri aihe-alueisiin, joten koko aineiston litteroiminen oli järkevää.

Laadullisista analyysitavoista valitsin teemoittelun, joka tarkoittaa aineiston jakamista eri teemoihin (Hirsjärvi ym. 2009, 224). Mielestäni teemoittelu oli hyvä

valinta, koska sen avulla pystyi yhdistää samoihin asioihin liittyvää aineistoa yhdeksi kokonaisuudeksi. Teemoittelu auttoi myös jäsentämään tiedon tarpeellisuuden. Kaikkea aineistoa ei yleensä pysty ottamaan mukaan tuloksiin, joten oli päätettävä, mitkä olivat tutkimuksen ongelman ratkaisun kannalta tärkeimmät teemat.

5.6 Aineiston analyysin toteutus

Aloitin aineistonanalyysin litteroimalla aineistoni Word-asiakirjaksi. Merkitsin litteroidessa haastateltavat K-kirjaimella, mikä tarkoitti kävijää. Numeroin kävijät ykkösestä kolmoseen erottaakseni heidän haastattelut toisistaan. Sekoitin myös haastateltavien järjestyksen anonymiteetin suojaamiseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että kävijä yksi (K1) ei välttämättä ole ollut haastateltavista ensimmäinen.

Litteroinnin jälkeen yliviivasin vastauksista kaikki kohdat, jotka teorian mukaan vaikuttivat itsetuntoon ja sen kehittymiseen. Tässä vaiheessa en karsinut vastauksia ollenkaan. Tämän jälkeen aloin käydä jokaisen haastattelua läpi yhdistäen kaikki samaan teemaan kuuluvat vastaukset. Tässä karsin jo hieman vastauksia, jotka eivät mielestäni olleet tutkimuskysymykseni kannalta merkityksellisiä.

Kun olin yhdistänyt kaikki samaan teemaan liittyvät vastaukset, muodostin niistä isompia teemoja. Näitä olivat ilmapiiri, ryhmädynamiikka, ohjaajien rooli ja sukupuolisensitiivisen tiedon lisääminen. Isommat teemat muodostuivat silmäilemällä teoriapohjaa ja miettimällä isompia ”kattoteemoja” pienempien teemojen ylle. Tässä vaiheessa karsin vastauksia, jotka eivät olleet tutkimukselle teorian mukaan merkityksellisiä.

6 TULOKSET

Kaikki kolme haastateltavaa olivat täysikäisiä. Yksi haastateltavista oli käynyt yhteisötoiminnassa vasta muutamia kertoja, toinen oli käynyt noin vuoden verran ja kolmas oli käynyt noin kaksi vuotta. Yksi nuorista oli kuullut tyttöjen talosta kavereidensa kautta, toinen vanhemmiltaan ja kolmas erään järjestön

kautta. Kaksi haastateltavista oli käynyt tutustumassa paikkaan ennen toiminnan aloittamista. Toinen oli käynyt tutustumassa itsenäisesti ja toinen oli ollut järjestetyllä tutustumiskäynnillä. Kaikki olivat aloittaneet yhteisötoiminnassa käymisen etsiessään uusia ajanviettomahdollisuuksia.

6.1 Ilmapiiri

Kaikilta haastateltavilta toistui sama teema, joka oli yhteisötoiminnan hyväksyvä ilmapiiri. Nuorten mielestä yhteisötoiminta koettiin todella mukavaksi paikaksi, joka tarjosi heille kokoontumis- ja ajanviettomahdollisuuden. Yhteisötoiminnan yhteisöllisyys korostui todella paljon. Nuoret olivat yhdessä, juttelivat ja viettivät vapaa-aikaa. Nuoret eivät välttämättä tunteneet toisiaan entuudestaan, mutta yhteisötoiminnassa he viettävät aikaa kaikkien kanssa. Talolle ei menty pelkästään viettämään aikaa vain omien kavereiden kanssa.

Haastateltavat kuvailivat tyttöjen taloa matalan kynnyksen paikaksi, jonne oli helppo tulla. Ilmapiirin nähtiin olevan hyvin avoin, rento ja vastaanottavainen. Kaikilla oli kokemus siitä, että he saattoivat olla yhteisötoiminnassa juuri sellaisia kuin he ovat. Kaikki nuoret hyväksyivät toisensa ja he saivat olla luottavaisin mielin, ettei kenenkään tarvinnut pitää roolia yllä tai muokkaantua porukkaan mukaan. Yhteisötoimintaan sai tulla missä mielentilassa tahansa, eikä kenenkään mielestä se huonontanut yhteisön ilmapiiriä. Yhteisötoiminnassa kävi hyvin paljon erilaisia nuoria, mutta kukaan ei tuominnut ketään, vaikeivat kaikkien ajatusmaailmat olisivatkaan kohdanneet tai nuoret eivät ymmärtäisi kaikissa asioissa toisiaan.

No sen huomasi siellä, kun meni et täähän on tämmönen kiva ja rento ja vapaa paikka, ja saa olla just sellanen kun on, eikä tarvi esittää mitään tai pitää mitään roolia.

- K2

- - niinku matalankynnyksen paikka ja täällä voi olla jokainen sellainen kuin on

-K1

Yhteisötoiminnan ilmapiiri oli haastateltavien mukaan hyvin avoimeksi. Nuorille oli tärkeää, että asioista pystyttiin keskustelemaan. Nuorten mielestä oli hyvä, että nuoret uskalsivat jakaa eri mielipiteetkin ilman loukkaantumisia tai arvostelua. Keskustelu lähensi kävijöitä ja rohkaisi heitä jakamaan sellaisiakin asioita, joita he eivät välttämättä kertoneet kaikille. Toisia kuunneltiin ja ymmärrettiin. Keskustelu muiden kanssa paransi kävijöiden omaa mielialaa.

Niin just se avoimuus ja sit se että asioista pystytään keskustelemaan ja vaikka asioista oltaisi erimielitä niin niistä ei niinku loukkaannuta ja niinku oikeesti sen eriävän mielipiteenkin uskaltaa ja voi ilmaista - -
-K3

Ja kun kaikki kuuntelee ja ymmärtää ja siinä se (huonotuulisuus) häviää
-K2

Yhteisön ilmapiiriä kuvailtiin myös vapaaksi. Haastateltavat pitivät siitä, ettei toiminta sitonut heitä mihinkään. Toiminnan aikana jokainen sai tulla tai lähteä niin kuin itse halusi, eikä toimintaan ollut pakko tulla joka kerta. Illan aiheet ja teematkin saattoivat muuttua ja muokkaantua illan aikana nuorten toiveista. Toimintaan ei myöskään ollut pakko osallistua, vaan nuoret saivat mennä vaikka istumaan sohville juttelemaan toistensa kanssa.

- - ei oo niinku mikään silleen, voit tulla, voit lähtee, ei oo mitään
-K1

Täällä ei oo oikee mikään ennalta sovittua, paitsi tietysti jos on nämä aiheet, mutta tänäänki kun on se elävä kirja niin sielläkin saattaa tulla ties mitä juttua, sekin on vaan semmonen yks pieni osa, et tää on nyt se aihe
-K2

- - mut tottakai sekin on niinku mukavaa, et edelleenki se on silleen et se (järjestetty toiminta) on vapaaehtosta, että jos sä niinku teet jotakin tai vaikka... tai niin sun ei oo pakko osallistua siihen, jos sä haluat, sä vaan voit istuu sohvalla ja jutella muitten kanssa esimerkiksi
-K3

Aiemmin yhteisötoiminnassa ei ollut kovin montaa kävijää, jolloin nuoret saivat vapaammin vaikuttaa toiminnan teemaan. Tämä oli erään haastateltavan mielestä mukava asia. Hän kuitenkin ymmärsi sen, ettei samanlaista vapautta teeman valintaan enää ollut, koska nykyisen kävijämäärän suuri koko vaati enemmän suunnitelmissa pysymistä.

6.2 Ryhmädynamiikka

Ryhmädynamiikalla tarkoitan tässä tutkimuksessa yhteisön sisällä olevia sääntöjä, arvoja ja normeja. Kaikki haastateltavat mainitsivat, että jokainen talon kävijä otetaan huomioon ja heihin tutustuminen tapahtuu luontevasti. Uudet kävijät osallistuvat hyvin toimintaan ja he jopa sulautuvat vanhojen kävijöiden joukkoon. Nuoria, jotka eivät heti pääse joukkoon mukaan, pyydetään usein liittymään keskusteluun ja istumaan lähemmäksi muita. Yhden haastateltavan mukaan yhteisötoiminnassa ei muodostu suljettuja ”kuppikuntia”, vaikka kävijät jakaantuisivatkin eri huoneisiin tai paikkoihin, vaan niihinkin pääsee mukaan aina halutessaan.

- - otetaan tottakai siis muut huomioon ja silleen niinku siis yksinkertaisesti - -

-K1

- - niin ihan vaan se, et otetaan siihen porukkaan, et hei kiva, tuu tänne istumaan ja kysellään, jutellaan sille, koska monesti sekin riittää

-K2

Mut sitten taas se että vaikka niinku ollaan monessa eri paikkaa, ja niin ei oo kuitenkaan sellasii kuppikuntia tai, sä voit vaan mennä siihen mukaan ja osallistua siihen keskusteluun

-K3

Haastateltavat kertoivat, että kaikki ovat tyttöjen talolla samanarvoisia ja kaikkia kohdellaan samanarvoisesti. Vaikka nuoret ovatkin erilaisia ja eri lähtökohdista tulleita, heitä ei kiusata tai syrjitä. Kaikki nuoret ja ohjaajat ovat ”samalla viivalla” eli kukaan ei ole toista arvokkaammassa tai huonommassa asemassa. Ohjaajatkin kohtelevat nuoria tasa-arvoisesti, eikä kenelläkään ole

enempää oikeuksia kuin toisilla. Kukaan ei kilpaile omasta paremmuudesta toisten kävijöiden kanssa.

Kaikkia kohdellaan niin kuin hyvin samanarvoisesti

-K3

- - ehkä vaan arvostetaan jokaista sellasena kun on, ja ei niinku jotenki kiusata tai sen takii, et jos joku on täällä niin joku on tällanen, vaan niinku kaikki ollaan saman arvosia

-K1

- - tää on semmonen paikka, missä kaikki arvostaa sua sellasena kuin oot ja niinku saat olla sellanen ku oot ja niinku näit, kyl se siinä mielessä

-K2

Luottamuksen katsottiin olevan tärkeä asia yhteisössä. Tällä hetkellä yhteisöä pidettiin todella luotettavana, jonka vuoksi siellä uskalsi jakaa omia asioita. Nuoret luottivat toisiinsa, etteivät heidän kertomansa asiat leviä yhteisön ulkopuolelle, vaan asiat jäivät yhteisön jäsenten tietoisuuteen. Kaikilla oli niin sanotusti vaitiolovelvollisuus yhteisötoiminnassa käsitellyistä asioista. Nuorten mielestä oli tärkeää, että yhteisö pysyisi luotettavana jatkossakin, sillä nuorten mielestä omien asioiden jakaminen muille lisäsi yhteisön mielletävyyttä.

just se et voi puhua sellasista asioista, et ku tietää et ei kukaan kerro niitä minnekään ja kaikki pysyy niin kuin täällä et tavallaan silleen uskaltaa kertoa niinku kaiken, koska se et kukkaan ei levitä niitä minnekään niinku ulkopuolelle, et tavallaan kaikki on niin sanotusti vaitiolovelvollisia tai niinku tälläisiä luotettavia ihmisiä

-K2

Yksi haastateltavista kertoi, että ennen tyttöjen talolla toimi suunnitteluryhmä, joka koostui vapaaehtoisista nuorista ja ohjaajasta. Ryhmä oli avoin eli kuka tahansa nuori sai osallistua siihen, mikäli niin halusi. Ryhmässä nuoret suunnittelivat ohjaajan kanssa yhteisötoiminnan teemoja ja sisältöä sekä tyttöjen talon tapahtumia. Nykyään jokainen yhteisötoiminnan kävijä saa toivoa teemoja ja aiheita toimintaan. Ideoita kerätään välillä yhteisötoiminnan lopussa

paperille kirjoitettuna ja laatikolla, jonne nuoret saivat käydä tiputtamassa viestin omasta toiveesta yhteisötoiminnan teemasta.

6.3 Ohjaajien rooli

Kaikki haastateltavat tykkäsivät yhteisötoiminnan ohjaajista ja pitivät heidän rooliaan tärkeänä. Ohjaajien päätehtävänä nähtiin yhteisötoiminnan ohjaaminen mahdollisimman onnistuneesti. Ohjaajia kuvailtiin turvallisiksi aikuisiksi, joilta sai tarpeen tullen luotettavaa keskusteluapua. Heitä kuvailtiin myös luotettaviksi, avoimiksi ja rennoiksi. Lisäksi eräs haastateltavista kuvasi, kuinka eräs ohjaaja sai aina hänet hyvälle tuulelle.

- - et haluaako jotain luotettavaa keskusteluapua tai jotain yhdessä miettimistä niinku jonku turvallisen aikuisen kanssa tai jotain

-K1

- - ne on niinku, just niille voi puhua kaikesta, nekin on tosi semmosia luotettavia ja avoimia ja rentoja ja just semmosia, että jos on huono päivä niin ne kyllä huomaa sen ja niille saa sen näyttää

-K2

Haastatteluissa tuli ilmi, että ohjaajien ammattitaitoisuutta pidettiin merkittävänä asiana, mikä toi luottamusta kävijöiltä heitä kohtaan. Ohjaajat koettiin pätevinä henkilöinä, joiden kanssa saattoi keskustella asioista kahden kesken. Nuoret saivat näyttää heille kaikki tunteensa ja ohjaajat huomasivat itsekin yleensä nuorten huonotuulisuuden. Yksi haastateltavista koki, että hän sai jopa purkaa huonotuulisuuttaan ohjaajille ilman, että he pahoittivat siitä mieltänsä. Ohjaajat olivat hyvin ymmärtäväisiä nuoria kohtaan. Ammatillisuudesta huolimatta ohjaajien koettiin olevan nuorten kanssa samanlaisessa asemassa. Nuoret kyllä tiedostivat, ketkä olivat ohjaajia, mutta ohjaajat eivät itse tuoneet omaa rooliaansa selvästi esille.

- - se et täällä on niinku ammattihenkilökuntaa tottakai tai silleen mitkä on niinku kouluttautunut johonkin just tiettyyn hommaan

-K1

- - ne on aika samanlaisessa asemassa, että ne ei välttämättä, tottakai niinku tietään, et ketkä on ohjaajia, ketkä on täällä työntekijöitä, mut ne ei niinku varsinkaan yhteisötoiminnassa, ne ei välttämättä niin selvästi tuo esille tai tuu niinku keskustelussa selvästi esille

-K3

Ohjaajien huomiosta saattoi välillä olla kilpailua, kuten kävijä kolme toi ilmi: ”Jotkut niinku vaatii sitä enempi (aikuisten huomiota) ja sit se on ehkä joiltakin vähän pois, että siinä saattaa niinku tulla sellasii joistakin keskusteluista jotakin keskeytyksiä ja tällasia”. Talolla kävi monia nuoria, jotka tarvitsivat aikuisten huomiota muita enemmän. Oli hieno asia, että nuoret saivat tarvitsemaansa huomiota ohjaajilta. Tämä kuitenkin vei myös aikuisten huomiota pois muilta kävijöiltä, mikä koettiin hieman huonoksi asiaksi. Ohjaajien antama huomio koettiin kaikille tärkeäksi.

6.4 Sukupuolisensitiivisen tiedon lisääminen

Yhteisötoiminnassa keskustelu sukupuolisensitiivisyyteen liittyvistä asioista nousi aika usein esille. Nuoret joko itse ottivat asian jossain vaiheessa yhteisötoimintaa puheeksi tai päivän teema kietoutui sen ympärille seksuaalisuusilmoissa tai muussa toiminnassa. Sukupuolisensitiivinen työote oli nuorten mielestä hyvä asia. Uudet asiat herättävät aina keskustelua, joten nuorten mielestä on hyvä, että nuorisotyö kehittyy muun maailman mukana. Haastateluista kävi ilmi, että nuorten erilaisuus toi keskusteluissa esille paljon erilaisia näkökulmia ja mielipiteitä. Näkemyksien vaihto oli yksi mielenkiintoisimmista asioista, sillä se saattoi yhdistää samoin ajattelevia tai muuttaa toisten ajatusmaailmaa. Keskusteluista saattoi jokainen oppia ja hyötyä jotenkin. Keskustellut sukupuoliin ja seksuaalisuuteen liittyvistä asioista koettiin todella avartaviksi, mitkä rikkoivat jopa ennakkoluuloja.

Kun siinä on sitten paljon ihmisiä ja jokaisella on se oma mielipide ja näkemys ja näin - -, ja sit joillakin saattaa olla sama näkemys, tai sit just ne omat näkemykset saattaa muuttua, et se niinku se on niin semmosta vaihtelevaa ja sellasta niinku, et siinä saattaa itekin hyötyä ja oppiakkin jottain

-K2

Keskustelu nähtiin hyväksi myös nuorempien tietoisuuden lisäämisen kannalta. Sukupuolisuudesta ja seksuaalisuudesta olevia asioita voitiin normalisoida nuoremmille, kun niistä keskusteltiin ja niitä tuotiin ilmi. Lisäksi nuoremmat tytöt saivat paljon enemmän tietoa asioista, mitä ehkä vanhemmat tytöt olivat joutuneet etsimään kirjoista tai Internetistä. Tässä tapauksessa haastateltavat tarkoittivat nuoremmilla alle täysikäisiä tyttöjä.

- - ja just sekin, että varsinkin nyttien kun on nuoria (alaikäisiä), niin niillekin ehkä niinkun seksuaalisuuspuheesta se, et seksuaalisuus on muutakin kuin pelkästään esimerkiksi seksi, et se on niinku... kuinka laaja asia se on loppujen lopuksi niin, niin ehkä sekin et niille tulis niinkun normaaliksi asiaksi

-K3

Nuoret ovat keskustelleet normien rikkomisesta, sukupuolien moninaisuuksista ja stereotyyppioista, joita sukupuolille helposti annetaan. Nuoret ovat muun muassa pohtineet, onko sukupuolia enemmän kuin kaksi, kuinka ihmiset luokitellaan tietynlaisiksi sukupuolen perusteella ja mitä tytöiltä ja pojilta odotetaan. Nuoret ovat pohtineet myös sitä, miksi jotkut vastustavat sukupuolien tai seksuaalisuuden moninaisuutta. Nuoret ovat keskustelleet stereotyyppioista henkilöistä, joilla on erilaisia seksuaalisia suuntauksia, kuten esimerkiksi, mitä ihmiset tarkoittavat sillä, kun he haukkuvat toista homoksi. Tällainen keskustelu on nuorille todella hyvää ja laittaa pohdittamaan. Tällaista keskustelua ei välttämättä saa edes aikaiseksi Internetissä, joten on hyvä, että nuoret voivat ohjaajan johdolla keskustella näistä asioista.

Yksi haastateltavista suositteli yhteisötoimintaa kaikille, koska keskustelut ovat hyvin silmiä avaavia ja ajatusmaailmaa muuttavia. Toiminnassa kävi erilaisia ihmisiä, jolloin mielipiteiden vaihto loi paljon erilaisia näkemyksiä. Myös nuoret, jotka eivät olleet koskaan keskustelleet sukupuoleen tai seksuaalisuuteen liittyvistä asioista, saivat ympäristön, jossa näistä asioista voitiin keskustella. Nuorille ei varmastikaan ole kovin monia paikkoja, jossa he voisivat vapaasti keskustella heitä askarruttavia asioita, jotka liittyvät seksuaalisuuteen tai sukupuoliin.

Siis mä ehkä oikeastaan niinku (suosittelisin) kaikille, et jos niinku kävis muutaman kerran täällä, kävis niinku keskustelemaan niinku ehkä. Tää on hyvin silmiä avaava, ajatusmaailmaa avaava paikka, mun mielestä täällä on niin paljon erilaisia ihmisiä, - -, niinku et ku keskustellaa asioista tulee erilaisia mielipiteitä ja sit just niinku näkee niinku paljon selkeemmin sen, että hei että nää asiat mitkä on mulle niinku ihan normaalia suunnilleen joka päiväisiä asioita, mistä puhutaan, niin se ei sit välttämättä ookaan kaikille ihan niinku

-K3

Yksi Kuopion tyttöjen talon sukupuolisensitiivisen työn näkökulmista oli nuorten identiteetin kehittymisen tukeminen. Tämä näkyi edellä olevissa haastateltavien vastauksissa jokaisen nuoren hyväksyntänä, näkemysten vaihtona ja avoimuutena. Mielestäni nämä ja monet muut haastateltavien mainitsemat tekijät tukevat nuorten identiteetin kehittymistä. Nuorten identiteetin kehittymisen tukee myös nuorten itsetunnon kehittymistä.

6.5 Nuorten kokemukset yhteisötoiminnasta itsetunnon tukijana

Pohtiessamme haastateltavien kanssa yhteisötoiminnan toimivuudesta nuorten itsetunnon kehittymisen tukijana kaksi haastateltavista olivat sitä mieltä, että yhteisötoiminta ei ole hyvä tuki nuorille, joilla itsetunto on todella matala. Kolmas haastateltava oli sitä mieltä, että yhteisötoiminta on hyvä tuki heikon itsetunnon nostamiseksi.

- - jos nyt on joku perustaso olemassa hyvälle itsetunnolle, niin jos se ois siitä jonkun verran alempana, niin varmaan just ihan sillä, että ihmiset osoittais sille, että sinä kelpaat ja sinä oot just hyvä ja niinku tällä, mut sit jos ois niinku niin pohjas, et se ois suurinpiirtein masentunu niin se ei ehkä sillä yhteisötoiminnalla välttämättä korjaantuis, mut se vois sit korjaantua sillä, että se henkilö joka tänne tulis niin vaikka keskustelis jollekin näistä, ketä täällä on töissä ihan kahen kesken

-K2

Molempien haastateltavien mielestä matalan itsetunnon kehityksen tukeminen on aloitettava mieluiten yksilötyöstä, esimerkiksi talon aikuisten kanssa. Mutta

mikäli itsetunto on vain hieman alhainen, nähtiin yhteisötoiminta hyödyllisenä itsetunnon vahvistajana. Valitettavasti enempää selityksiä tästä mielipiteestä en saanut.

- - ku on oikeesti niinku avoin ja vastaanottavainen porukka ja just se, että loppujen lopuks mielipiteellä ei oo väliä, ja se et sä pystyt oikeesti olla se oma itsesi ilman, että sinuu sitten niinku tarviis muokkaantua siihen porukkaan, vaan sä voit oikeesti tulla siihen omana itsenä

-K3

Kolmannen kävijän mielestä yhteisön avoimuus ja vastaanottavaisuus auttaisivat nuorten itsetuntoa kehittymään positiiviseen suuntaan. Jokainen saa olla oma itsensä, eikä toisten mielipiteillä ole suurta merkitystä joukkoon kuulumisen kannalta. Yhteisötoiminnassa jokainen pystyy olemaan sellainen kuin on, eikä kenenkään tarvitse muokkaantua joukkoon.

7 POHDINTA

Mielestäni opinnäytetyöni onnistui hyvin. Tutkimustulokseni vastaavat mielestäni tutkimuskysymystäni. Yhteisötoiminnasta löytyi nuorille tärkeitä tekijöitä, jotka auttavat heidän itsetuntoa kehittymään positiiviseen suuntaan. Ilmapiiri, ryhmädynamiikka ja ohjaajat mahdollistivat turvallisen ja hyväksyvän nuorten yhteisön, jossa jokainen sai olla oma itsensä. Lisäksi sukupuolisensitiivisestä työstä löytyi nuorten itsetuntoa tukevia tekijöitä. Asioista keskustelemalla jokainen sai uusia näkökulmia, nuoret saivat tietoa sekä sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvistä asioista tehtiin normaaleja asioita. Nuoret saivat pohtia omia näkökulmiaan ja muodostaa mielipiteensä sen pohjalta. He saattoivat löytää tukea samoin ajattelevista nuorista tai saada uutta tietoa, jonka perusteella he pystyivät muuttamaan tai vahvistamaan omia mielipiteitensä.

Se, että jokainen saa olla oma itsensä peittelemättä mitään, edes sen päivän tunteita, auttaa nuoria hyväksymään itsensä ja omat tunteensa. Kun muut hyväksyvät toisen, vahvistaa se nuoren kokemusta omasta arvokkuudesta ja kelpaavuudesta. Nuorta auttaa paljon, kun hänellä on edes yksikin turvallinen yhteisö tai ryhmä, jossa hän voi toteuttaa itseään ja saada arvostusta sellaisena kuin hän on.

Talolla vallitseva vapaus antaa nuorille mahdollisuuden käydä toiminnassa, vaikka he eivät pääsisi paikalle aivan toiminnan alussa. Vapaus antaa mahdollisuuden joustavuuteen. Mikäli toimintaan ei halua sen alkaessa mennä tai toiminnan alkuun mennessä ei saa esimerkiksi kyyditystä, voi sinne mennä vielä myöhemmin. Ja jos paikan päälle haluaa mennä, mutta päivän toiminta-tema ei miellytä, voi paikan päälle mennä seurustelemaan muiden kanssa. Mielestäni tämä viestittää kaikille nuorille, että he ovat tervetulleita ilman mitään vaatimuksia. Vapaus antaa nuorille myös vastuuta. Jokainen voi tehdä päätöksiä, koska paikalle menee vai meneekö ollenkaan ja mitä paikan päällä tekee. Jokainen saa jälleen olla sellainen kuin on ja niillä tuntemuksilla, joita heillä itsellä sillä hetkellä on.

Ryhmässä toimi tietyt normit ja säännöt, jotka vallitsivat yhteisötoiminnassa. Osa on syntynyt varmasti johtajan eli ohjaajan toimesta ja osa on muodostunut ryhmän jäsenten toimesta. Ryhmän normien ja sääntöjen toteutuksessa haasteena on jatkuvasti muuttuva ryhmä. Koska yhteisötoiminta on kaikille avoin ja vapaaehtoinen, kuka tahansa voi tulla tai lähteä toiminnasta. Ryhmä ei pääse muodostumaan kiinteäksi tai sitten kauan käyneet jäsenet muodostavat kiinteän ryhmän, johon voi olla uusilla kävijöillä vaikeuksia mennä mukaan. Tyttöjen talon tilanne oli kuitenkin haastatteluja tehtäessä hyvä, koska kukaan ei kokenut jäävänsä ulkopuolelle tai kokenut kenenkään muunkaan jäävän ulkopuolelle. Jokaisella on tietysti oma kokemus yhteisöön kuuluvuudesta, mutta tässä tutkimuksessa ulkopuolisuuden kokemuksia ei ollut.

Ohjaajalla on tärkeä rooli ryhmän avoimena ja luotettavana pitämisen suhteen, sekä mahdollisten ristiriitojen ratkomisessa. Yhteisön kannalta kuitenkin on parempi, ettei sillä ole näkyvää johtajaa. Mielestäni ohjaajilla oli tyttöjen talolla johtajien asema, mutta nuoret eivät kokeneet heidän korostavan omaa ammattimaisuutta tai ohjaavuutta. Minusta tämä on hyvä asetelma yhteisölle. Nuorilla on mahdollisuus itse vaikuttaa asioihin, mutta hankalissa tilanteissa ohjaajalla on päätösvalta.

Sukupuolisensitiivinen työote on mielestäni hyvä tekijä nuorten itsetunnon kehittämisen kannalta. Vaikka kaikki haastateltavat näkivät sen enemmän aja-

tusmaailmaa avartavana ja tietoa lisää tuovana tekijänä, minusta siinä on keskeistä myös oman tyttöyden ja naiseuden toteuttaminen. Lisäksi sukupuoli-sensitiivisyys voi lisätä suvaitsevaisuutta, hyväksyntää ja ymmärrystä erilaisia ihmisiä kohtaan. Se kannustaa miettimään asioita kriittisesti ja sen avulla voidaan miettiä eri sukupuoliin stereotyyppisesti liitettäviä käyttäytymismalleja ja ominaisuuksia. Kuten haastateltavatkin toivat ilmi, sukupuolisensitiivisyyttä on tuotu välillä mediassa esiin väärässä merkityksessä. Kävijät kertoivat, etteivät he esimerkiksi puhu pelkästään naisista ja heidän oikeuksistaan, vaan miesten asiat saavat yhtä paljon huomiota.

Itse jäin miettimään, voisiko sukupuolisensitiivistä työtä tuoda nuorille näkyvämmäksi. Nuoret haastatteluissa aluksi miettivät, mitä tarkoitin sukupuolisensitiivisyydellä, minkä he kyllä ymmärsivät pienen kertauksen jälkeen. Lisäksi nuoret toivat sukupuolisensitiivisyydestä ilmi vain tiedon lisääntymisen. He eivät ollenkaan puhuneet Kuopion tyttöjen talon asettamista viidestä näkökulmasta tehdä sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä, joita toin ilmi sukupuolisensitiivinen toiminta Kuopion tyttöjen talossa –kappaleessa. Voi olla, etteivät nuoret itse olleet ajatelleet keskustelujen ja muiden vaikuttavan heidän tapansa toteuttaa omaa tyttöyttään tai naiseuttaan.

Oma ajatukseni ennen aineistonkeruusta oli, että yhteisöllisyys on hyvä keino nuorten itsetunnon kehityksen tukemiseen. Olin yllättynyt, kun enemmistö oli toista mieltä. Tosin en saanut aineistoa alaikäisiltä tai ujoimmilta kävijöiltä, joten en voi vetää suoraa johtopäätöstä yhteisön toimimattomuuteen itsetunnon kehittymisen tukijana. Voi myös olla, että yhteisötoiminnassa oli joitain sellaisia tekijöitä, minkä vuoksi sitä ei koettu hyväksi paikaksi huonon itsetunnon omaaville nuorille. Omasta mielestäni tällaisia tekijöitä saattoivat olla yhteisön haaste kehittyä tiiviiksi ja ohjaajan huomion rajoittuminen. Toisaalta opinnäytetyössäni mietin yhteisöä nuorten huonon itsetunnon kehittymisen tukijana. Aloin kuitenkin miettiä, että yhteisö voi toimia myös ennaltaehkäisevänä tekijänä nuorten itsetunnon ja negatiivisen ruumiinkuvan syntymiselle.

Ohjaajan haastattelun jälkeen jäin miettimään tilan merkitystä nuorille, koska ohjaajan mielestä tyttöjen talo tarjoaa nuorille tilan, jossa jokainen kantaa vastuuta sen viihtyvyydestä. Suomen setlementtiliiton (2008) mukaan tyttöjen talojen sisustukseen on kiinnitetty paljon huomiota, jotta ne olisivat viihtyisiä ja

tyttöyttä arvostavia tiloja. Itse huomasin Kuopion tyttöjen talolla vieraillessa tilan kodinomaisuuden. Tilassa oli käytetty paljon värejä ja sieltä löytyi kodinomainen keittiö, iso olohuone, askarteluhuone ja ohjaajien työhuoneet. Tiloista löytyi paljon mietelauseita tauluissa, koristeissa ja julisteissa. Minua jäi mietittävään nuorten omakohtainen kokemus tilasta ja sen viihtyvyydestä. Sisustuksen vaikutusta mielialoihin on tutkittu jonkin verran, mutta en osaa sanoa, onko sillä nuorten mielestä merkittävää roolia.

Yhteisöllisistä menetelmistä olen kuullut puhuttavan paljon, varsinkin erilaisissa kuntouttavissa ja kasvattavissa työympäristöissä. Yhteisöllisistä menetelmistä sukupuolisensitiivisessä nuorisotyössä ei ole juurikaan tutkimustietoa. Oma tutkimukseni avaa hieman näiden kahden työotteen yhdistämisen mahdollisuuksia. Se tuo tietoa yhteisöille ja sukupuolisensitiiviselle työlle tärkeistä tekijöistä juuri nuorten näkökulmasta. Tutkimustulosten perusteella nuorisotyön ammattilaiset voivat ohjata omaa yhteisöänsä nuoria miellyttävään suuntaan. Samoin se antaa näkökulmaa sukupuolisensitiivisen työn toteuttamiseen. Tietysti on muistettava, että yhteisöjä on erilaisia ja riippuen nuorista yhteisöiltä voidaan odottaa eri asioita.

Haasteinani opinnäytetyössäni olivat tutkimuksen aiheen löytäminen, työelämäkumppanin kanssa aikataulujen yhteensovittaminen ja matkustelu Mikkelistä Kuopioon. Minua kiinnostavan tutkimuksen aiheen keksiminen oli vaikeaa. Olin kiinnostunut tyttö- ja naistyöstä ja päättänyt tehdä opinnäytetyöni koskien kyseistä aihealuetta. Tämä rajoitti aiheeni valintaa, mikä johti siihen, että mieleistä aihetta oli vaikea löytää. Tämän vuoksi aiheeni vaihtui kevään ja kesän aikana monta kertaa. Koska tyttöjen talo oli Kuopiossa ja itse olin Mikkelissä, haasteena oli löytää sopivia aikatauluja, jolloin sekä työelämäkumppani pystyi osallistumaan tutkimukseeni että minä pääsin Kuopioon. Yleensä Kuopion vierailut veivät koko päivän, joten minun oli varattava aina tarpeeksi aikaa Kuopiossa vieraillessani.

Teemahaastattelu aineistonkeruun menetelmänä toimi mielestäni hyvin. Olisin mielelläni käyttänyt havainnointia myös hyväksi, sillä senkin avulla huomasin tekijöitä, joilla oli nuorille positiivisia vaikutuksia. Päätin käyttää havaintojani hyväksi haastattelun kysymyksiä ja aihe-alueita valitessa. Haastattelut onnis-

tuivat mielestäni hyvin. Jännitin niitä hieman etukäteen, koska en ollut aiemmin tehnyt haastatteluja. Hyvät valmistelut kuitenkin takasivat haastatteluiden sujumisen.

En ole varma, oliko tyttöjen talon yhteisötoiminta paras mahdollinen kohde tutkimustani ajatellen. Tyttöjen talolla päätarkoituksena ei ollut nuorten itsetunnon kehitys, vaan sukupuolisensitiivinen työ. Tosin sukupuolisensitiivisessä työssäkin oli elementtejä, jotka mielestäni tukivat nuorten itsetunnon kehitystä. Näitä olivat esimerkiksi oman naiseuden tunnistaminen ja oman identiteetin rakentaminen. Lisäksi talolla oli valmiina yhteisö, joka tuki tutkimuskohteeni valintaa.

Tutkimukseni aineistonkeruu jäi mielestäni suppeaksi. Halukkaita haastatteluun oli vaikea löytää, koska kovin monet eivät olleet halukkaita haastatteluun. Olisin voinut saada erilaisempia vastauksia, jos haastateltavia olisi ollut enemmän. Lisäksi haastateltavien samanlaisuus antoi kaikilta melkein samat tulokset. Aineistosta olisi voinut tulla erilaisempi, mikäli olisin saanut haastateltavaksi esimerkiksi alaikäisiä tai eriluonteisia kävijöitä. En kuitenkaan halunnut pakottaa ketään, jonka vuoksi haastateltavia oli vain vähän. Mietin, että olisiko voinut saada epävarmemmilla tai alaikäisiltä aineistoa jollain toisella tavalla. Kyselylomake olisi voinut sopia anonymiteettisyyden vuoksi, mikä olisi voinut rohkaista kävijöitä antamaan vastauksia. Lisäksi sillä olisi voinut saada enemmän vastaajia, mikäli suurin syy kävijöiden haluttomuuteen osallistua haastatteluihin oli tunnistettavuus tai haastattelutilanteen jännittäminen.

Opinnäytetyötäni oli loppujen lopuksi mielenkiintoista tehdä. Opin työn tekovaiheessa paljon uusia asioita suunnittelusta, valmistelusta ja tutkimuksen vaiheista. Jos minun pitäisi tehdä uudestaan opinnäytetyö tai tutkimus, kokisin pystyväni parantamaan työtäni, koska olisin kokeneempi eri vaiheiden suunnittelusta ja toteutuksesta.

Lisätutkimusideoiksi nousivat ainakin, miten poikien talolla yhteisötoiminta edistää poikien ja miesten kasvua tai millaisia asioita nuoret oppivat sukupuolisensitiivisessä nuorisotyössä heidän näkökulmastaan. Aineistossani oli nimitäin paljon mielenkiintoisia asioita sukupuolisensitiivisestä työstä, mutta ne eivät vastanneet tutkimuskysymyksiini, joten ne olivat jätettävä tutkimuksestani

kokonaan pois. Kehittämisideoina minulle nousi nuorten itsetunnon kehitystä tukevan tai parantavan yhteisön kehittäminen. Voisi olla mielenkiintoista nähdä, miten tällainen yhteisö käytännössä toimisi. Toivon, että nuoruuteen liitettäviin haasteisiin löydettäisiin tulevaisuudessa koko ajan uusia kyseiseen aikaan sopivia keinoja niiden ratkaisemiseksi tai parantamiseksi. Yhteisö voi olla yksi tulevaisuuden tekijä, mutta se, miten sitä lähdetään toteuttamaan, on asia erikseen.

LÄHTEET

- Aho, S. 1996. Lapsen minäkäsitys ja itsetunto. Helsinki: Edita Oy.
- Ajala, K. 2007. Kasvun keskellä: Elämää murrosikäisen vanhempana. Helsinki: Kirjapaja.
- Aro, J. 2011. Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side. Teoksessa Kangaspunta, S. (toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys – avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 35-60.
- Anttonen, E. 2017. Sukupuolisensitiivinen nuoriso- ja aikuistyö Suomessa. Julkaisuja 38. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2017/05/sukupuolisensitiivinen-nuoriso-ja-aikustyö-suomessa-erja-anttonen-humanistinen-ammattikorkeakoulu.pdf> [viitattu 8.11.2017].
- Brown, J.D. 2014. Self-Esteem and Self-Evaluation: Feeling is Believing. Teoksessa Suls, J. (toim.) Psychological Perspectives on the Self, Volume 4: The Self in Social Perspective. Toinen painos. New York: Psychology Press, 27-58.
- Eläketurvakeskus. 2017. Masennus vie joka päivä kahdeksan henkilöä työkyvyttömyyseläkkeelle. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.etk.fi/tiedote/masennus-vie-joka-paiva-kahdeksan-henkiloa-tyokyvyttomyyselakkeelle/> [viitattu 12.4.2018].
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 3. painos. PS-kustannus: Jyväskylä, 26-44.
- Happonen, M. 2005. Matkalla yhteisöllisyyteen: näköaloja koulutuksen ja etnisyyden maisemiin. Opetushallitus. Ammatillisen koulutuksen linja: ohjaus ja menetelmäyksikkö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://cmap.helsinki.fi/rid=1GGPKY27S-2C1GCKF-1L0/Matkalla_yhteisollisyyteen_Marjo_Happonen_2005%5B1%5D.pdf [viitattu 3.6.2017].
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu – teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2017. Hyvä itsetunto. Helsinki: WSOY.
- Kinnunen, S. 2011. Murrosikäinen perheessä. Vantaa: Karas-Sana.
- Kiviruusu, O. 2017. Mielenterveys: Itsetunto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/mielenterveys/itsetunto> [viitattu 12.4.2018].

Kumpulainen, R. 2004. Hyvinvointia yhteisöllisyydestä. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.aikakauslehdet.fi/content/aikakauslehti_opinnoissa/artikkelipankki/yhteisollisyys.htm [viitattu 3.6.2017].

Kuopion tyttöjen talo. Tyttöjen talo. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.hilimat.fi/?TYTT%C3%96JEN_TALO [viitattu 27.2.2017].

Manka, M-L. & Larjovuori, R-L. 2013. Yhteisöllisyydellä menestykseen – opas työpaikan sosiaalisen omaisuuden kehittämiseen. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.uta.fi/jkk/synergos/tyohyvinvointi/Yhteis%C3%B6llisyysdell%C3%A4_nettil_sivutettu.pdf [viitattu 3.6.2017].

Naisasialiitto Unioni R.Y. Hanke. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/hanke/> [viitattu 12.4.2018].

Niemi, P. 2013. Resuinen ja rikas: itsetunto, identiteetti, tunteet, tahto. Hämeenlinna: Päivä osakeyhtiö.

Palmqvist, R. 2015. Tosi hyvännäköinen: ulkonäön ja kehonkuvan hyväksyminen osaksi minuutta. Teoksessa Martikainen, L. (toim.) Mitä se sulle kuuluu – Nuoren elämän valinnat puntarissa. Tallinna: United Press Global, 31-52.

Pennington, D. 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki: Gaudeamus.

Salonen, V. 2015. ”Joskus tuntuu siltä, että haluais olla joku muu, sellanen paljon rohkeampi tyyppi” - Materiaalipankin kehittäminen nuoren itsetunnon vahvistamiseksi. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/99475/salonen_veera_oppari.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 5.3.2018].

Setlementti Puijola s.a. Tyttöjen talo. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.puijola.net/tyttojen-talo/> [viitattu 28.2.2017].

Suomen Setlementtiliitto s.a. Sukupuolisensitiivisyys. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.setlementti.fi/sukupuolisensitiivisyys/sukupuolisensitiivisyys3/> [viitattu 8.11.2017].

Suomen Setlementtiliitto s.a. Toimijat. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.setlementti.fi/sukupuolisensitiivisyys/toimijat/> [viitattu 20.3.2018].

Viljamaa, J. 2008. Itsetunto kuntoon. Messon.

Kävijöiden haastattelurunko

1. Miksi käyt tyttöjen talolla?
 - a. Milloin aloitit tyttöjen talolla käynnin?
 - i. Mikä sai sinut jatkamaan toimintaan osallistumista?
 - b. Miten tyttöjen talo eroaa muista nuorisotaloista?
 - c. Miksi käyt yhteisötoiminnassa?
 - d. Mistä pidät tyttöjen talolla tai yhteisötoiminnassa?
 - e. Miten kuvailisit yhteisötoiminnan ilmapiiriä?
 - f. Mitkä asiat ovat sinusta tärkeitä teidän yhteisössä?
 - g. Mikä on mielestäsi aikuisten/ohjaajien rooli yhteisötoiminnassa?
2. Miten sukupuolisensitiivisyys näkyy tyttöjen talon toiminnassa?
 - a. Mitä hyviä puolia koet siinä olevan?
 - b. Mitä mieltä olet itse sukupuolisensitiivisyydestä?
 - c. Millaisia asioita olette tehneet sukupuoliin ja niihin liittyviin rooleihin liittyen?
 - d. Miten paljon sukupuoli ja sukupuoliroolit herättävät yhteisösänne keskustelua?

Liite 2. Ohjaajien haastattelurunko

Ohjaajien haastattelurunko

1. Mitä yhteisötoiminta on?
 - a. Mitkä ovat yhteisötoiminnan tavoitteet?
 - i. Entä ohjaajan tavoitteet?
 - b. Mitä menetelmiä yhteisötoimintaan kuuluu?
 - c. Mitä se tarjoaa nuorille?
 - d. Miten paljon on kävijöitä?
2. Miten tuette nuorten itsetunnon kehitystä?
 - a. Mitä keinoja käytätte itsetunnon tukemiseksi?
 - b. Millainen itsetunto tämän päivän nuorilla on?
 - i. alle 18-vuotiailla?
 - ii. yli 18-vuotiailla?
 - c. Mikä rooli nuorten itsetunnolla on työssänne?
 - d. Mikä nuoria puhututtaa?
 - e. Mistä nuoret ovat epävarmoja?
3. Miten toteutatte sukupuolisensitiivistä työtä yhteisötoiminnassa?
 - a. Miten ohjaajan omat ajatukset vaikuttavat nuoriin?
 - b. Millaisia menetelmiä teillä on sukupuolisensitiiviseen työhön?
 - c. Millaisia vaikutuksia sillä on nuoriin?
 - d. Mistä nuoret haluavat tietää/mistä he haluavat puhua?
 - e. Miten sukupuoli vaikuttaa nuoren itsetuntoon?
 - f. Millaisia haasteita sukupuoliroolit tai –odotukset aiheuttavat nuorille?